

SOSYAL HİZMET
ULUSAL ÇEKİRDEK
EĞİTİM PROGRAMI 2020
(SHUÇEP 2020)

SUNUŞ

Sosyal Hizmet Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (SHUÇEP) 2020 Raporu kısa sayılabilecek bir zaman dilimi içerisinde hazırlanmış gibi gözükse de geçmişte büyük ölçüde Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği' ve Sosyal Hizmet Okulları Derneği'nin sürdürdüğü sosyal hizmet mesleği ve eğitimi üzerine yapılan çalışmalara dayanmaktadır.

İnsanın ve toplumun psiko-sosyal nitelikli ihtiyaç ve sorunlarına odaklanan, toplumsal refahı artırmayı ve sosyal adaleti yaygınlaştırmayı hedefleyen, çevresel koşulları içerisinde bireyleri sosyal yönden işlevsel hale getirici, güçlendirici ve özgürleştirici çalışmalar yürüten sosyal hizmet mesleğinin kendisi gibi eğitimi de dinamik bir yapıya sahiptir. Meslekte yetkin olmak başlı başına bir değer olarak görülmektedir. Mesleğin doğası gereği eğitimi çıktı odaklıdır, yeterlik temellidir. Özellikle bu husus eğitimde büyüme ve yaygınlaşmanın başladığı 2006 yılından bu tarafa alt yapı endişesi güdülmeden hızla çoğalan bölümlerin yeterince üzerinde yoğunlaşmadığı bir noktadır. Şekil itibarıyla benzer bir eğitim-öğretim programı (müfredatı) yürüten pek çok bölüm, işleyişte dağınık-düzensiz bir görüntü ortaya çıkarmaktadır. Bu olumsuz görüntünün önlenmesinde standardizasyona gitme ihtiyacı kendisini giderek daha fazla hissettirmektedir.

Çıktı temelli bir eğitimi önleme ve bölümler arası standardizasyonu sağlama ihtiyacının yanı sıra hız kesmeyen toplumsal değişimin ortaya çıkardığı farklı sorun alanları, sosyal hizmetlerin sunum sisteminde değişen model, politika ve örgütlenmeler, Bologna Uyum Süreci'nin Yükseköğretim sistemimize getirdiği yenilikler nedeniyle de SHUÇEP 2020'yi hazırlamaya ihtiyaç duyulmuştur. Kuşkusuz bahse konu ihtiyaçlar üzerine hazırlanan bu program nihai bir program değildir, günün değişen ihtiyaçlarına göre sürekli geliştirilmesi gereklidir.

SHUÇEP 2020'nin hazırlanmasında yoğun mesaiyi arasında büyük bir özveri ile emek harcayan çalışma grubu üyelerine, sürekli maddi-manevi destek sağlayan Sosyal Hizmet Okulları Derneği'ne, atkıda bulunan tüm iç ve dış paydaşlarımızın temsilcilerine çok teşekkür ediyorum. Sosyal Hizmet Ulusal Çekirdek Eğitim Programı 2020'nin ülkemizdeki sosyal hizmet eğitiminin gelişmesine katkı sağlayacağı inancıyla...

SHUÇEP 2020 Çalışma Grubu Adına

Prof. Dr. Kamil ALPTEKİN

İÇİNDEKİLER

Sayfa

1. GİRİŞ	1
2. SOSYAL HİZMET ULUSAL ÇEKİRDEK EĞİTİM PROGRAMININ (SHUÇEP 2020) AMACI VE KAPSAMI	6
3. SOSYAL HİZMET ULUSAL ÇEKİRDEK EĞİTİM PROGRAMININ (SHUÇEP 2020) YAKLAŞIMLARI, HEDEFLERİ ve İLKELERİ	7
3.1. Yaklaşımlar	7
3.2. Hedefler ve İlkeler	7
3.2.1. SHUÇEP Eğitim-Öğretim Hedefi	7
3.2.2. SHUÇEP 2020 Araştırma Hedefi	8
3.2.3. SHUÇEP 2020 Yönetişim Hedefi	8
3.2.4. SHUÇEP 2020 Uluslararasılaşma Hedefi	8
3.2.5. SHUÇEP 2020 Kalite Güvencesi Hedefi	8
4. SHUÇEP 2020 NEDİR, NE DEĞİLDİR?	9
5. TANIMLAR ve AÇIKLAMALAR	9
6. SOSYAL HİZMET ULUSAL ÇEKİRDEK EĞİTİM PROGRAMI ANA BİLEŞENLERİ	11
6.1. Eğitimin Amacı ve Sosyal Hizmet Lisans Programı Ulusal Yeterlilikleri	11
6.2. Bilgi, Beceri ve Değer	14
6.2.1. Bilgi	14
6.2.2. Beceri	14
6.2.3. Değerler	16
6.3. Sosyal Hizmet Müdahale Süreci	17
6.4. Alan Uygulaması	19
6.5. Öğrencinin Gelişimsel Değişim Süreci	19
7. EĞİTİMİN İÇERİĞİ	20
7.1. Temel ve Uygulamalı Bilimlere Ait Derslere İlişkin Konular, İçerik ve Öğrenme Kazanımları.....	21
7.2. Sosyal Hizmet Derlerine İlişkin Konular, İçerik ve Öğrenme Kazanımları	27
8. ÖĞRETİM YÖNTEM ve TEKNİKLERİ	35
9. ÖLÇME ve DEĞERLENDİRME	36
10. SOSYAL HİZMET EĞİTİM PROGRAMI GELİŞTİRME SÜREÇLERİ	37
11. SOSYAL HİZMET ULUSAL ÇEKİRDEK EĞİTİM PROGRAMINI KİMLER, NEREDE, NASIL KULLANABİLİR?	38
KAYNAKÇA	41

1. GİRİŞ

Sosyal hizmet; bireyleri özgürleştirici, güçlendirici, sosyal sorumluluğu, sosyal değişim ve gelişimi teşvik eden uygulama temelli bir meslek ve disiplindir. Müracaatçı sisteminin (bireyler, aileler, gruplar, organizasyonlar, topluluklar ve toplum) psiko-sosyal nitelikteki ihtiyaçlarını gidermede ve sorunlarını çözmeye onlara yardımcı olmak, müracaatçı sisteminin insan hakları ve sosyal adalet temelinde yaşam kalitesini ve sosyal işlevselliğini artırmak sosyal hizmetin temel amacıdır. Taşıdığı amaca ulaşabilmesi kuşkusuz öncelikle mesleğin yürütücüleri olan sosyal hizmet uzmanlarının (kamu kurumlarında kadro unvanı 'sosyal çalışmacı'dır) meslekteki yetkinliklerine bağlıdır. Yetkin bir meslek elemanı olabilmek ise mesleğin bilgi, beceri ve değerlerinin harmanlandığı nitelikli bir eğitim-öğretimi zorunlu kılmaktadır.

Sosyal hizmet eğitimi, öğrenim gören öğrencilerin müracaatçı sistemlerine yönelik mesleki müdahalelerde yeterli profesyoneller olmasını hedefleyen en az lisans programıyla yürütülen bir eğitim-öğretim sürecidir. Eğitimdeki amaç; sosyal hizmetin bilgi, beceri ve değerleriyle titizlikle hazırlanan, özgürleştirici – güçlendirici - geliştirici derslerin yer aldığı bir program kanalıyla bilgili, beceriye sahip, yetkin ve sorumluluk sahibi, öz güveni yüksek uygulamacılar yetiştirmektir.

Dünyada özellikle gelişmiş Batı ülkelerinde 1890'lı yılların sonlarında uygulamasını bulan sosyal hizmet eğitimi ve öğretimi ülkemizde 1950'li yılların ortalarında kurumsal anlamda gündeme gelmiştir. Sosyal hizmet eğitimi ülkemizde, 1959 yılında yürürlüğe giren 7355 sayılı Sosyal Hizmetler Enstitüsü'nün kurulmasına dair Kanununun amir hükümleri uyarınca kurulan ve 1961 yılından itibaren Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlı Sosyal Hizmetler Akademisi ile başlamıştır. Sosyal Hizmetler Akademisi uluslararası düzeyde geçerli dört yıllık lisans düzeyindeki eğitim programı ile sosyal hizmet eğitiminde öncü olmuştur.

Yükseköğretim sistemini yeniden düzenleyen YÖK Kanunu gereğince Sosyal Hizmetler Akademisi 1982 yılında Hacettepe Üniversitesi bünyesinde Sosyal Hizmetler Yüksekokulu adı ile tüm hakları saklı kalmak üzere rektörlüğe bağlı bir statüde yeniden yapılandırılmıştır. 1961-1982 döneminde Sosyal Hizmetler Akademisi'nin yanı sıra 1967 yılında Hacettepe Üniversitesi'nde "Sosyal Çalışma" adı altında ikinci sosyal hizmet bölümü oluşturulmuş, ancak İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi bünyesinde yer alan bu bölüm YÖK Kanunu esasları çerçevesinde tasfiyeye maruz kalmıştır. Böylece 1982 yılından itibaren, Hacettepe Sosyal Hizmetler Yüksekokulu, 2002 yılında Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi bünyesinde Sosyal Hizmet Bölümü'nün açılışına kadar tek okul olarak sosyal hizmet eğitimini sürdürmüştür.

2002 yılından sonra Sosyal Hizmetler Yüksekokulu'nun fakülteleşme çabaları, Yüksekokul yönetimin yeni bölümlerin açılması için YÖK'e ilettiği talep, bazı öğretim üyelerinin yeni bölüm açılması için kişisel girişimleri, dönemin hükümetinin "her ile en az bir üniversite" politikası, AB-Türkiye Katılım Müzakereleri'nin resmen başlatılmış olması vb. gelişmelerle sosyal hizmet bölümlerinin açılması yönünde siyasi-sosyo-kültürel bir ortam oluşmuştur. Bu ortamda cereyan eden ve birbirini tetikleyen kompleks gelişmeler sonucunda 2006 yılında Selçuk Üniversitesi (Konya), Sakarya Üniversitesi (Sakarya), Adnan Menderes Üniversitesi (Aydın) ve Süleyman

Demirel Üniversitesi'nde (Isparta) sosyal hizmet bölümleri açılmış, izleyen yıllarda yeni bölümlerin açılması hızla devam etmiştir. Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu (2019)'dan derlenen bilgilere göre halen ikisi açıköğretim fakültelerinde, dördü Kıbrıs'ta olmak üzere lisans düzeyinde 66 bölümde sosyal hizmet eğitimi verilmektedir.

Eğitimde bölümlerin artmasıyla birlikte baş gösteren hızlı büyüme, birtakım sorunları da beraberinde getirmiştir. Örneğin yeni açılan bölümlerin çoğunluğunun akademik alt yapısı yetersizdir. Bölümlerin tamamı "genelci yaklaşım" doğrultusunda benzer eğitim-öğretim programı (müfredatı) izlemesine karşın eğitim-öğretim programında yer alan derslerin içerik ve işlenişleri birbirinden oldukça farklıdır. Dikey geçiş adı altında çok ilgisiz önlisans programlarından (hava savunma, güvenlik ve koruma, itfaiyecilik ve yangın güvenliği vb.) sosyal hizmet lisans programlarına geçiş hakkı tanınmış olması hem eğitimin hem de mesleğin kimliğini zedelemektedir. Açıköğretim modeliyle abartılı kontenjanlarla, yeterli süpervizyon desteği ve yeterli alan uygulaması olmadan, uluslararası ve ulusal standartlarla hiç de uyumlu olmayan sosyal hizmet lisans programı yürütülmesi öne çıkan sorun alanlarıdır.

Öte yandan sosyal hizmet bölümlerinin artmaya başlamasından günümüze kadar geçen süre içerisinde Türkiye'de değişmekte olan sosyal sorunlara ve ihtiyaçlara koşut olarak sosyal hizmet sunumuna ilişkin politika ve uygulamalarda da değişimler yaşanmış, Bologna Uyum Süreci'nin Yükseköğretim sistemimize getirdiği yeniliklerin sosyal hizmet eğitim-öğretim programına nasıl yansımaları gerektiği yönünde de bir ortak akıl üretilememiştir.

Önemli bir kısmı yukarıda sıralanan sorunlar neticesinde Türkiye'de sosyal hizmet eğitiminde boşluk, dağınıklık ve tutarsızlıklar gözlenmektedir. Yaşanan bu sorunlara çözüm üretmek, sosyal hizmet lisans eğitimi nitelikli hale getirmek, ülke genelinde sosyal hizmet eğitiminde standardizasyonu sağlamak, akreditasyon ve kalite güvencesi sürecini hızlandırmak amacıyla ulusal ve uluslararası sosyal hizmet eğitimi standartlarını da gözetilen bir çerçeve programın hazırlanmasına ihtiyaç vardır. Bu noktaya gelinceye kadar irili ufaklı yapılan pek çok çalışmalar içerisinde 2009 yılından bu tarafa gerçekleştirilen dokuz ulusal sosyal hizmet eğitim çalıştayının (Tablo 2'de kısa tanıtımı yapılmıştır) katkısının özellikle belirtilmesi gerekir. Sosyal hizmet eğitimi odağında yapılan tüm çalışmaların bütünleştirilmesi, günün ihtiyaçlarını da gözetecek şekilde yenilenmesi ve geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Yukarıda sözü edilen amaç ve ihtiyaçlardan hareketle Sosyal Hizmet Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (SHUÇEP) Çalışma Grubu oluşturulmuş ve 17.04.2018 tarihinden itibaren Sosyal Hizmet Ulusal Çekirdek Eğitim Programı çalışmalarına başlanmıştır. Çalışma grubu yaptığı bir dizi toplantı sonunda taslak olarak SHUÇEP raporunu hazırlamıştır. Bu taslak rapor 12 Ekim 2018 tarihinde Sosyal Hizmet Okulları Derneği (SHOD) ve Başkent Üniversitesi işbirliğiyle hazırlanan 8. Sosyal Hizmet Eğitim Çalıştayında 17 farklı üniversitedeki sosyal hizmet bölümünde görev yapan 23 akademisyen tarafından tartışılmıştır. Çalıştaydan sonra yeniden şekillenen taslak rapor, bu sefer iç ve dış paydaşlara gönderilmiştir. Bu doğrultuda farklı üniversitelerin sosyal hizmet bölümlerinde okuyan 10 öğrenci, farklı kurumlarda çalışan 10 sosyal

hizmet uzmanı, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, SHOD ve 11 üniversitenin sosyal hizmet bölüm başkanlığı'ndan geribildirimler alınmıştır. Paydaş görüşlerinden sonra SHUÇEP raporu, üç kez Sağlık Bilimleri Dekanlar Konseyi (SABDEK) Yönetim Kurulu Toplantısı'nda görüşülmüş, SABDEK'ten gelen öneriler sonucunda (SHUÇEP 2020 adıyla) son şeklini almıştır.

SHUÇEP 2020 çalışması uluslararası ve ulusal eğitim standartlarıyla uyumlu olacak şekilde hazırlanmıştır. Uluslararası eğitim standartları için Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (International Federation of Social Workers - IFSW) ile Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği (International Association of Schools of Social Work - IASSW) tarafından 2004 yılında ortaklaşa hazırlanan Sosyal Hizmet Mesleğinin Eğitim ve Öğretimi İçin Küresel Standartlar (Global Standards for the Education and Training of the Social Work Profession) Raporu; ulusal sosyal hizmet eğitimi standartları için ise Sosyal Hizmet Okulları Derneği'nin 2018 yılında hazırladığı Ulusal Sosyal Hizmet Eğitim-Öğretim Standartları (Lisans Düzeyi) Raporu dikkate alınmıştır.

Çalışma Grubu

- Prof. Dr. Kamil ALPTEKİN (*KTO Karatay Üniversitesi, Koordinatör*)
- Prof. Dr. Arzu İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN (*Başkent Üniversitesi*)
- Prof. Dr. Işıl BULUT (*Başkent Üniversitesi*)
- Prof. Dr. Cengiz ÖZBESLER (*Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi*)
- Doç. Dr. Ertan KAHRAMANOĞLU (*Başkent Üniversitesi*)
- Dr. Öğr. Üyesi Talip YİĞİT (*İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi*)

Çalışma Grubu Toplantıları

Çalışmalarına 5 Nisan 2018 de başlayan çalışma grubu toplam 8 kez Başkent Üniversitesi'nde toplanarak aşağıda Tablo 1'de belirtilen gündem doğrultusunda çalışmalarını sürdürmüştür:

Tablo 1. Çalışma Grubu Toplantıları

Toplantı No	Toplantı Tarihi	Gündem
1	5 Nisan 2018	Sosyal Hizmet Ulusal Çekirdek Eğitim Programı'nın gerekçesi, amacı ve ana hattı
2	26 Nisan 2018	Sosyal Hizmet Ulusal Çekirdek Eğitim Programı'nın yaklaşımları, hedefleri ve ilkeleri
3	19 Mayıs 2018	Sosyal Hizmet Ulusal Çekirdek Eğitim Programı'nda yer alacak tanımlar ve ana bileşenler
4	6 Temmuz 2018	Sosyal Hizmet Ulusal Çekirdek Eğitim Programı'nın ana bileşenleri
5	14 Ağustos 2018	Sosyal hizmet eğitimin içeriği, öğretim yöntem ve teknikleri
6	2 Aralık 2018	Sosyal hizmet eğitiminde ölçme ve değerlendirme, sosyal hizmet eğitim programı geliştirme süreçleri
7	14.05.2019	İç ve Dış Paydaşlar ile SABDEK'ten gelen önerilerin değerlendirilmesi
8	25.10.2019	İç ve Dış Paydaşlar ile SABDEK'ten gelen önerilerin değerlendirilmesi

Sosyal Hizmet Eğitim Çalıştayı

Daha önce vurgulandığı üzere sosyal hizmet eğitim çalıştayı 2009 yılında yapılmaya başlanmış, bugüne kadar dokuz çalıştay gerçekleştirilmiştir. Bu çalıştayların kısa tanıtımı Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Ulusal Sosyal Hizmet Eğitim Çalıştayı

1. Sosyal Hizmet Eğitimi Çalıştayı	<p>Tema: “Türkiye’de Sosyal Hizmet Eğitiminde İhtiyaçlar – Sorunlar ve Çözüm Önerileri”</p> <p>Amaç: Ülkemizde yaygınlaşma eğilimi içinde olan sosyal hizmet eğitimindeki güncel ihtiyaçların ilgili tarafların katılımıyla değerlendirmek</p> <p>Düzenleyenler: Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü</p> <p>Yer ve Tarih: Isparta, 12-13 Şubat 2009</p>
2. Sosyal Hizmet Eğitimi Çalıştayı	<p>Tema: “Sosyal Hizmet Eğitiminin Geleceği”</p> <p>Amaç: Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminde yakın gelecekte yapılması gerekenleri tespit etmek ve buna göre strateji belirlemek</p> <p>Düzenleyenler: Adnan Menderes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü</p> <p>Yer ve Tarih: Aydın, 14-15 Mayıs 2009</p>
3. Sosyal Hizmet Eğitimi Çalıştayı	<p>Tema: “Sosyal Hizmet Eğitiminde Yeniden Yapılanma: Program Geliştirme”</p> <p>Amaç: Ülkemizde son yıllarda sayıları gittikçe artmakta olan sosyal hizmet bölümleri eğitim programları ile ilişkili olarak “sosyal hizmet temel alanı lisans yeterlikleri”nin Bologna süreci hazırlıkları çerçevesinde yeniden gözden geçirilmesini sağlamak</p> <p>Düzenleyenler: Düzce Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü</p> <p>Yer ve Tarih: Akçakoca – Düzce, 04-05 Haziran 2011</p>
4. Sosyal Hizmet Eğitimi Çalıştayı	<p>Tema: “Sosyal Hizmet Eğitiminde Yeni Anlayışlar ve Açıköğretim Uygulamaları”</p> <p>Amaç: Sosyal hizmet eğitiminde teknolojik gelişmeleri ve yeni anlayışları tartışmak; bu bağlamda uzaktan eğitim ve açıköğretim uygulamalarının nasıl olacağını belirlemek</p> <p>Düzenleyenler: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi</p> <p>Yer ve Tarih: Erzurum, 12-13 Temmuz 2011</p>
5. Sosyal Hizmet Eğitimi Çalıştayı	<p>Tema: “Sosyal Hizmet Eğitiminde Ulusal Standartların Geliştirilmesi”</p> <p>Amaç: Ülkemizde sosyal hizmet eğitimini var olan fırsat ve riskler açısından değerlendirmek, karşılaşılan sorunları belirlemek, kısa, orta ve uzun vadeli strateji geliştirmek, sosyal hizmet eğitiminde ortak standartlar üzerinde çalışmak ve “Sosyal Hizmet Okulları Birliği”nin kuruluşu ile ilgili girişimleri hızlandırmak</p> <p>Düzenleyenler: Uşak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği</p> <p>Yer ve Tarih: Uşak, 22-24 Haziran 2012</p>

Tablo 2. Ulusal Sosyal Hizmet Eğitim Çalıştayı (devam)

6. Sosyal Hizmet Eğitimi Çalıştayı	<p>Tema: “Sosyal Hizmet Eğitiminde Güncel Sorunlar ve Sosyal Hizmet Eğitiminin Geleceği”</p> <p>Amaç: Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminde yaşanmakta olan güncel sorunları tartışmaya açıp bu sorunlara özgü çözüm önerileri geliştirme ve sosyal hizmet eğitiminin geleceğine yönelik strateji oluşturmak</p> <p>Düzenleyenler: KTO Karatay Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Sosyal Hizmet Okulları Derneği, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Konya Şubesi</p> <p>Yer ve Tarih: Konya, 3-4 Haziran 2016</p>
7. Sosyal Hizmet Eğitimi Çalıştayı	<p>Tema: “Türkiye’de Sosyal Hizmet Eğitiminde Ulusal Standartların Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesi”</p> <p>Amaç: Uluslararası ve ulusal çalışmaları göz önünde bulundurarak Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminde lisans düzeyinde ulusal standartları değerlendirmek ve geliştirmek</p> <p>Düzenleyenler: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü ve Sosyal Hizmet Okulları Derneği</p> <p>Yer ve Tarih: İstanbul, 8-9 Aralık 2017</p>
8. Sosyal Hizmet Eğitimi Çalıştayı	<p>Tema: “Sosyal Hizmet Ulusal Çekirdek Eğitim Programı”</p> <p>Amaç: Sosyal Hizmet Ulusal Çekirdek Eğitim Programı’nı hazırlamak</p> <p>Düzenleyenler: Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü ve Sosyal Hizmet Okulları Derneği</p> <p>Yer ve Tarih: Ankara, 12 Ekim 2018</p>
9. Sosyal Hizmet Eğitimi Çalıştayı	<p>Tema: “Sosyal Hizmet Bölümleri İçin Anabilim Dalı Yapılanması ve Doçentlik Başvurusu Anahtar Kelimelerin Değerlendirilmesi”</p> <p>Amaç: Sosyal hizmet bölümlerindeki anabilim dalı yapılanması için öneri niyeti ile bir model ortaya konulması aynı zamanda sosyal hizmet alanında doçentlik başvurusu için mevcut anahtar kelimelerin değerlendirilmesi</p> <p>Düzenleyenler: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUDER) ve Sosyal Hizmet Okulları Derneği (SHOD)</p> <p>Yer ve Tarih: Ankara, 15 Haziran 2019</p>

2. SOSYAL HİZMET ULUSAL ÇEKİRDEK EĞİTİM PROGRAMININ (SHUÇEP 2020) AMACI ve KAPSAMI

SHUÇEP 2020 çalışmasında; uluslararası ve ulusal sosyal hizmet eğitim standartları da göz önünde bulundurulurken sosyal hizmet lisans eğitimi veren tüm kurum ve kuruluşlarda standardizasyonu sağlamak için sosyal hizmet lisans eğitim programının ana unsur ve esaslarını ulusal ölçekte belirleyerek ulusal bir çerçeve programının oluşturulması amaçlanmıştır.

SHUÇEP 2020 çalışması sosyal hizmet eğitiminde akreditasyon ve kalite güvencesi oluşturma sürecinin bir parçasıdır. SHUÇEP 2020 lisans düzeyinde sosyal hizmet bölümü mezununun nitelikli bir sosyal hizmet mezunu olması için sahip olması gereken temel yeterlikleri baz alan ve sosyal hizmet eğitimi süresince her bir öğrencinin alması gereken eğitimin; ana

bileşenleri, eğitimin içeriği, öğretim yöntem ve teknikleri, ölçme ve değerlendirme ile sosyal hizmet eğitim programı geliştirme süreçlerini kapsamaktadır.

Bu Program, lisans düzeyinde eğitim-öğretim faaliyeti yürüten sosyal hizmet programlarına yöneliktir. Türkiye’de sosyal hizmet eğitimi veren sosyal hizmet bölümleri üniversitelerin farklı fakültelerinde ve sağlık yüksekokullarında yer almaktadır. Bu farklılığa karşılık tüm bölümlerde eğitimin temel yapısı benzerdir. Farklı akademik çatı altında bulunma durumu; idari yönden bağlı bulunulan üniversitenin alt yapısı ve tercihiyle ilgili bir konudur.

3. SOSYAL HİZMET ULUSAL ÇEKİRDEK EĞİTİM PROGRAMININ (SHUÇEP 2020) YAKLAŞIMLARI, HEDEFLERİ ve İLKELERİ

Sosyal hizmet lisans eğitiminin; SHUÇEP 2020 doğrultusunda, Bologna süreci ile uyumlu, uluslararası ve ulusal eğitim standartlarına asgari ölçüde uyacak şekilde, öğrencilerin bireysel gelişim hedefleri ve beklentilerini de gözeterek şekilde yapılandırılması ve uygulanması beklenmektedir. Sosyal hizmet lisans mezunlarının mesleki yaşamı sırasında yönetmesi gereken çeşitli durumlar eğitime yansıtılmalıdır. SHUÇEP 2020 için öne sürülen yaklaşımlar, hedefleri ve ilkeler şunlardır:

3.1. Yaklaşımlar

Sosyal adalet, insan hakları, ortak sorumluluk ve farklılıklara saygı ilkeleri temelinde SHUÇEP 2020’de aşağıdaki yaklaşımlar benimsenmiştir:

- İnsanı biyo-psiko-sosyal yönleriyle ele alan bütünsel (holistik) yaklaşım
- Genelci yaklaşım
- Eğitim çıktılarına dayalı yeterlik temelli yaklaşım
- Sürekli iyileştirme yaklaşımı
- Öğrenci odaklı yaklaşım

3.2. Hedefler ve İlkeler

SHUÇEP 2020, sosyal hizmet eğitiminin hedef ve ilkelerini belirli etkinlik alanları üzerinden tanımlar.

3.2.1. SHUÇEP 2020 Eğitim-Öğretim Hedefi: Sosyal hizmet lisans programı eğitim çıktılarına dayalı yeterlik temelli yaklaşımı esas alarak ulusal ve uluslararası düzeyde sosyal hizmet bilgi, beceri ve değer yeterliliğine sahip mezunların yetiştirilmesi için uygun öğrenme ortamının koşullarının çerçevesini programa sunmak.

İlkeler:

- a) Sosyal hizmet programı sosyal hizmet eğitime bakış açısını ve önceliğini belirler.
- b) Sosyal hizmet eğitim-öğretiminde öğrenci sayıları, öğrenci-öğretim üyesi oranları kısa ve orta vadede belirlenir.
- c) Sosyal hizmet programı amaç ve hedeflerini kendi misyonu çerçevesinde geliştirir.
- d) Sosyal hizmet eğitim-öğretiminde program ölçme ve değerlendirme ölçütlerini tanımlar.
- e) Sosyal hizmet eğitim-öğretim sürecinde program performans izleme ve değerlendirme ölçütlerini tanımlar.

3.2.2. SHUÇEP 2020 Araştırma Hedefi: Sosyal hizmet müracaatçı sistemlerinin tanınmasında ve mesleki müdahalelerde benimsediği çözüm odaklı yaklaşıma uygun ulusal, bölgesel ve yerel ihtiyaçlara cevap verebilecek nitelikte araştırma politikasının belirlenmesine yönelik programa çerçeve sunmak.

İlkeler:

- a) Sosyal hizmet programı araştırmaya bakış açısını ve önceliğini belirler.
- b) Sosyal hizmet eğitiminin işlevselliği ile araştırma politikası ilişkilendirilir.
- c) Sosyal hizmet öğretim üyelerinin her eğitim öğretim yılı için araştırma performansı belirlenir.
- d) Sosyal hizmet eğitiminde araştırma için kullanılan yöntemler eğitim süreci ile ilişkilendirilerek belirlenir.
- e) Sosyal hizmet eğitiminde araştırma odakları önceliğe göre ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde belirlenir.

3.2.3. SHUÇEP 2020 Yönetişim Hedefi: Sosyal hizmet eğitim programının faaliyet alanlarının (eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme, uluslararasılaşma, kalite güvencesi) yürütülmesinde iç (öğrenci-öğretim elemanları) ve dış paydaşların (meslek kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve kurumlar) katılımının nasıl sağlanması gerektiğine yönelik programa çerçeve sunmak.

İlkeler:

- a) Sosyal hizmet programında eğitim öğretim süreci iç ve dış paydaşların katılımı eş güdüm ile yürütülür.
- b) Sosyal hizmet eğitiminde iç paydaşların (öğrenci-öğretim elemanı) karar alma mekanizmalarında rol-görev ve sorumlulukları tanımlıdır.

3.2.4. SHUÇEP 2020 Uluslararasılaşma Hedefi: Sosyal hizmet eğitiminde dünyada yaşanan gelişmeleri takip ederek Türkiye'deki sosyal hizmet lisans eğitim programlarının uluslararası düzeyde tanınırlığına yönelik daha çok ülkeden öğrenci ve öğretim elemanı kazanımına yönelik programlara genel stratejiler sunmak.

İlkeler:

- a) Sosyal hizmet programı uluslararasılaşma politikasını Bologna Uyum Süreci, TURQUAS Projesi, Erasmus ve Erasmus + programları, Türkiye Bursları, Mevlana Değişim Programı, Ortak Diploma programları, Proje Tabanlı Uluslararası Değişim Programı ile gerçekleştirir.
- b) Sosyal hizmet programı uluslararası sosyal hizmet eğitim öğretim ilke ve yaklaşımları ile uyumlu diğer ülke programları ile ikili ortaklık antlaşmaları gerçekleştirir.
- c) Sosyal hizmet programı uluslararası öğrenci ve öğretim elemanlarının uyum gösterebileceği ilke ve yaklaşımları benimser.

3.2.5. SHUÇEP 2020 Kalite Güvencesi Hedefi: Sosyal hizmet eğitiminde sürekli iyileştirme yaklaşımına dayalı sosyal hizmet eğitim-öğretimin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesine yönelik program faaliyet alanları ile ilişkili ulusal minimum standartlara uyumun nasıl sağlanması gerektiğine yönelik çerçeve sunmak.

İlkeler:

- a) Sosyal hizmet programı eğitim öğretim faaliyetlerini nasıl güvence altına aldığını açıklar.
- b) Sosyal hizmet programının kalite güvence stratejisi tanımlıdır.
- c) Sosyal hizmet eğitiminin faaliyet alanlarında yer alan iş ve iş süreçleri tanımlıdır.
- d) Sosyal hizmet programı kalite kültürünün gelişimi ve yaygınlaşmasına yönelik çalışmalar yapar.
- e) Sosyal hizmet programı eğitim öğretim sürecine ilişkin iç ve dış paydaşlara hesap verilebilirliğe ilişkin mekanizmalar geliştirir.

4. SHUÇEP 2020 NEDİR, NE DEĞİLDİR?

SHUÇEP 2020, sosyal hizmet lisans eğitim kurumlarının kendi eğitim programlarını geliştirirken 'asgari' olarak esas alacakları çerçeve programdır. SHUÇEP 2020, bir sosyal hizmet lisans eğitim programı veya bu programı geliştirirken kullanılacak öğeleri (öğrenim hedefi, ders isimleri, uygulama takvimi, sınav takvimi ve çeşitleri ve benzeri) belirten bir kılavuz değildir.

SHUÇEP 2020, yeterliklere dayalı eğitim yaklaşımı doğrultusunda geliştirildiği için başlangıç noktası yeterliklerdir ve dolayısıyla ulusal yeterlikler çerçevesi üzerine kurulmuş bir programdır. Bu nedenle raporda sosyal hizmetle ilgili ayrıntılı hedeflerin ve içeriklerin olmaması, yine öğretim ve ölçme-değerlendirme yöntemlerine yönelik ayrıntılara yer verilmemesi bir eksiklik olarak görülmemelidir.

5. TANIMLAR ve AÇIKLAMALAR

Sosyal Hizmet Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (SHUÇEP): Ülkemizde sosyal hizmet lisans eğitiminin ulusal ölçekte çerçevesini çizen ve temel dayanaklarını sıralayan ana programdır. SHUÇEP'in beş ana bileşeni, dolayısıyla ülkemizde sosyal hizmet lisans eğitiminin beş temel dayanağı şunlardır:

1. Sosyal hizmet eğitiminin amacı ve sosyal hizmet lisans programı ulusal yeterlilikleri
2. Bilgi, beceri ve değer
3. Sosyal hizmet müdahale süreci
4. Alan uygulaması
5. Öğrencinin gelişimsel değişim süreci

Sosyal Hizmet Lisans Eğitim Programı: Sosyal hizmet eğitim yaklaşımı ve ilkelerinden yeterliklere, öğrenme içeriğinden öğretim yöntemleri ve ölçme-değerlendirme yöntemlerine, eğitimin uygulama sürecinden değerlendirme sürecine kadar bütün boyutlarıyla, kendi kurumunda yürüttüğü esaslar, yöntemler ve uygulamalar bütünüdür.

Sosyal Hizmet Lisans Eğitim Programı Yeterlilikleri: Sosyal hizmet lisans eğitim programından mezun olan sosyal hizmet uzmanının sahip olması gereken sosyal hizmetin disiplinler ve mesleki yeterliklerin ulusal düzeyde belirlendiği; sosyal hizmet lisans eğitim kurumlarının sosyal hizmet lisans program yeterliklerini tanımlarken esas aldıkları çerçeve yeterliklerdir.

Genelci Sosyal Hizmet: Örgütsel yapı içerisinde ve süpervizyon altında; eklektik bilgi temelini, mesleki değer ve becerilerin herhangi bir müracaatçı sisteminin gelişmesi, değişmesi ve güçlendirilmesi için, mesleki roller ve eleştirel düşünme becerisinin çok yönlü ve çok düzeyli bütünsel bir değerlendirmeyle planlı değişim süreci çerçevesinde kullanılması şeklinde tanımlanabilir. Bu tanımdan hareketle genelci yaklaşımın temel özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Problem çözme ve güçlendirme odaklı olup, bu bağlamda sosyal hizmet yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına dayanır,
- Bütünsel (holistik) ele alış esastır,
- İnsan ilişkilerinin önemine vurgu yapar,
- Çoklu düzeyde (bireyler, aileler, gruplar, organizasyonlar, topluluk ve toplumlar) değerlendirme ve müdahaleleri öngörür,
- Hem bireysel hem toplumsal sorunlar üzerinde birlikte odaklaşmayı (örneğin yoksul bir kişi – yoksulluk olgusu) sağlar.

Müracaatçı Sistemi: Kendi bireysel özelliklerinden ve/veya içinde bulunduğu çevre koşullarından doğan sorunlarını çözemeyen veya ihtiyaçları gideremeyen; bu nedenle sosyal hizmet müdahalesine gereksinim duyan kişi, aile, grup, örgüt, topluluk ve toplumu ifade eder.

Sosyal Hizmet Müdahalesi: Sosyal hizmet uzmanının müracaatçıların psiko-sosyal nitelikli sorunlarını çözmek ve ihtiyaçlarını gidermek, gelişim ve değişimlerini sağlamak üzere onların da katılımıyla mesleki etik ve değerler çerçevesinde kanıta dayalı bir anlayışla, sistematik bir şekilde yaptığı tüm uygulamalara denir.

“Planlı Değişim Süreci” olarak da adlandırılan sosyal hizmet müdahalesi, müracaatçı sistemi ile ilk karşılaşmadan (tanışma – bağlantı kurma), (ön) değerlendirme, planlama, uygulama, değerlendirme, sonlandırma ve izleme çalışmasına varan bir dizi adım içerir. Sosyal hizmet müdahalesinin amacı;

- ✓ Problem çözme sürecini etkinleştirmek,
- ✓ İnsanların güçlenmesine ve sosyal işlevselliğinin artmasına destek olmak,
- ✓ İnsanların kendisinin ve çevresinin güçlü özelliklerini ve kaynaklarını harekete geçirmek,
- ✓ İnsanları kendilerine kaynak, hizmet ve fırsat sağlayan sistemlerle ilişkilendirmektir. Bu amaçlara ulaşabilmek için sosyal hizmet uzmanları müdahalelerinde; birey ve aile ile çalışma (vaka çalışması), vaka yönetimi, grup çalışması, aile danışmanlığı, toplum örgütlenmesi, toplum kalkınması ve gelişimi, sosyal hizmet yönetimi ve sosyal hizmet araştırmaları gibi bir takım yöntemler kullanılır.

Müdahalenin başlıca aktörleri; sosyal hizmet uzmanı, müracaatçı ve sosyal çevredir. Uygulamanın gerçekleştiği kurumsal ortam ve yapılar (ekonomik, hukuki ve sosyal yapılar) müdahaleyi etkileyen faktörlerdir. Genelci sosyal hizmet uygulamasında çok düzeyli uygulama esastır. Bu doğrultuda sosyal hizmet müdahaleleri üç düzeyde ele alınır:

1. Birey ve aile odaklı sosyal hizmet: Birey ve ailelere odaklanılır. Bire bir çalışma, birey ve ailenin problemlerini çözmeye yardımcı olma, onların güçlenmesini destekleme ve fonksiyonel kılma amaçlarıdır.

2. Grup odaklı sosyal hizmet: Küçük grupları ve organizasyonları kapsamına alır. Kişilerarası etkileşimin gücünden ve grup dinamiklerinden yararlanılarak grup üyelerinin kendilerine / çevrelerine yönelik farkındalıklarının ve/veya sorun çözme kapasitelerinin artırılması amaçlarıdır.

3. Toplum odaklı sosyal hizmet: Topluluklar ve toplumla çalışma odaklıdır. Hizmet sunum sisteminin örgütlenmesi, mevzuat ve politikaların oluşturulması, toplum kalkınması, sosyal sorunlara yönelik koruyucu ve önleyici nitelikte çalışmalar ve lobi çalışmaları gibi tüm toplumu etkileyen çalışmaları içerir.

Süpervizyon: Öğrencinin bilgi ve becerilerinin gelişmesini ve olgunlaşmasını, çalışma azim ve kararlılığının güçlendirilmesini sağlamak amacıyla yetkin bir sosyal hizmet akademisyenince gerçekleştirilen yönetsel ve eğitsel süreçtir. Öğrenciye aynı zamanda bir rol model edinme olanağı sağlar. Alan uygulamasında süpervizyon süreci öğretim elemanlarına sorumluluk yükleyen uygulama biçimidir.

Yeterlik Temelli Eğitim: Öğrenme çıktılarının öğrenci üzerindeki etkisine ve değişimine odaklanan bir eğitim-öğretim yaklaşımıdır. Çıktı-odaklı bu yaklaşımda sosyal hizmet öğrencilerinin yeterliklerini (sosyal hizmetin bilgi, beceri ve değerleri ile uygulamadaki bilişsel duygusal ve davranışsal süreçler) uygulamaya aktarılabilmesi amaçlarıdır.

Sosyal Hizmet Alanları: Sosyal hizmet mesleğinin odağı, amaç ve hedefleri açısından işlevsel olduğu kurum ve programlar dâhilinde uygulama alanlarını ifade etmektedir. Günümüzde sosyal hizmet uygulama alanları, her toplumda meydana gelen psikolojik, kültürel ve sosyo-ekonomik değişimlere göre şekillenmekle birlikte sosyal hizmet mesleğinin hizmet alanları, müracaatçı gruplarının sorun odağına göre sınıflandırılmıştır. Buna göre sosyal hizmet alanları olarak aile ve çocuk refahı, sosyal yardım, yaşlı refahı, sağlık hizmetleri, adli hizmetler alanı vb. örnek gösterilebilir.

Bir sosyal hizmet alanı, 1) belirli bir sosyal sorun ve gereksinimin nedenleri, sonuçları, etkilediği nüfus kesimleri gibi, sorunu/gereksinimi anlamaya yönelik bilgileri, 2) bu sorunun çözümü, gereksinimin karşılanması için geliştirilen politika, plan, program, hizmet, mevzuat ve örgütlenmeye ilişkin bilgileri 3) sosyal hizmet meslek ve disiplininin bu süreçte üstenebileceği rol ve işlevlerin açıklığa kavuşturulması ve 4) bu üç farklı bilgi alanının bütünleştirilmesi doğrultusunda yürütülen bilimsel çalışmaları içerir.

6. SOSYAL HİZMET ULUSAL ÇEKİRDEK EĞİTİM PROGRAMI ANA BİLEŞENLERİ

6.1. Eğitimin amacı ve sosyal hizmet lisans programı ulusal yeterlilikleri

Sosyal hizmet eğitiminin amacı

✓ İnsan davranışına ve sosyal sistemlere ilişkin kuramlardan da yararlanarak insanların çevreleri ile etkileşim noktalarına sosyal hizmetin bilimsel ve mesleki temelleri ışığında etkili müdahalelerde bulunabilen,

- ✓ Sosyal hizmet akademik ve mesleki gelişimi için hızla değişen ülke ve dünya koşullarına uygun sosyal hizmet bilimsel araştırma yöntem bilgi ve becerisini alan uygulamasına aktarabilen,
- ✓ Müracaatçı sistemlerinin gereksinimlerini tespit edebilen, sosyal hizmet etik ilke ve standartları göz önünde bulundurarak bu gereksinimleri genelci yaklaşım ile planlayabilen, uygulayabilen ve değerlendirebilen ve ayrıca sosyal sorunlara etkili çözümler üretebilen,
- ✓ Sürekli iyileştirme yaklaşımı ile yaşam boyu öğrenmeyi benimseyen ulusal ve uluslararası yeterlilikte profesyonel sosyal hizmet uzmanları yetiştirmektir.

Sosyal hizmet lisans programı ulusal yeterlilikleri

Sosyal Hizmet Yeterlilikleri; Bologna Uyum Süreci kapsamında yer alan Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) doğrultusunda Sosyal Hizmet Temel Alanı Yeterlilikleri (Akademik Ağırlıklı) 6. Düzeyi (Lisans Eğitimi) için belirlenmiştir.

Sosyal Hizmet eğitiminin amacı doğrultusunda, program yeterlilikleri belirlenirken aşağıda sıralanan Sosyal Hizmet Lisans Programı Ulusal Yeterlilikleri temel alınmalıdır.

a) Bilgi (kuramsal ve olgusal)

1. İnsan hakları ve özgürlükleri, sosyal sorunlar, sosyal hizmet uygulama alanları, insan davranışı ve sosyal çevre bilgisine sahiptir.
2. Sosyal hizmet disiplini ile ilgili kuram, yaklaşım ve modelleri içeren bilgiye sahiptir.
3. Birey, aile, grup ve toplum düzeyinde farklı özelliklerdeki müracaatçılara yönelik kanıt dayalı sosyal hizmet müdahalesini gerçekleştirme ile ilgili temel bilgiye sahiptir.
4. Sosyal hizmet uygulaması sürecinde müracaatçı sistemleri ile etkili iletişim kurma ve iletişim araçlarını kullanma bilgisine sahiptir.
5. İnsani hizmet örgütlerinde yönetim ve yönetim süreçleri ile proje tasarımı, proje yönetimi, sosyal (refah) politika(sı) ve sosyal refah hizmetleri bilgilerine sahiptir.
6. Sosyal hizmette araştırma yöntem ve teknikleri, bilişim teknolojileri ve kullanımı hakkında bilgi sahibidir.
7. Mevzuat, mesleki etik ilke ve değerler bilgisine sahiptir.

b) Beceriler (bilişsel ve uygulamalı)

1. Müracaatçı gruplarıyla genelci düzeyde kanıt temelli sosyal hizmet uygulaması gerçekleştirme becerisine sahiptir.
2. Sosyal hizmet uygulaması bağlamında sözlü ve yazılı iletişim kurma, ilgili bilişim teknolojilerini ve diğer teknolojileri kullanabilme becerisine sahiptir.
3. Birey, aile, grup ve toplum düzeyinde müracaatçı sistemleri için planlı müdahale sürecini gerçekleştirme, müdahalenin her aşamasında gözlem ve mesleki görüşme yapma, raporlama ve kaydetme (sosyal inceleme, değerlendirme, planlama, süreç, özetleme vb.) becerisine sahiptir.
4. Eleştirel düşünebilme, analiz ve sentez yapabilme, sosyal hizmet araştırması yapma, yapılmış araştırma sonuçlarından yararlanma ve mesleki literatürü yorumlama becerisine sahiptir.
5. Çağdaş yönetim bilgi ve tekniklerini kullanarak yönetsel görevleri yerine getirme, kurumlar arası ilişki, işbirliği ve eşgüdüm sağlama ve ortak hizmet geliştirme becerisine sahiptir.

6. Farklılığın pozitif değerini kabul ederek, benzerlik ve farklılıklar temelinde uygulama yapabilme becerisine sahiptir.

c) Yetkinlikler

Bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliği

1. Sosyal hizmet alanları ile ilgili sahip olduğu bilgi birikimini kullanarak sosyal hizmet müdahalesini bağımsız olarak yürütür.

2. Sosyal hizmet alanları ile ilgili uygulamalarda karşılaşılan sorunları çözmek için bireysel ve ekip üyesi olarak sorumluluk alır.

3. Sorumluluğu altında çalışanların gelişimlerine yönelik etkinlikleri planlar ve yönetir.

4. Sosyal hizmet öğrencilerinin ve yeni mezun sosyal hizmet uzmanlarının mesleki uygulamaları ve gelişimine rehberlik ve danışmanlık yapar.

Öğrenme yetkinliği

1. Alanı ile ilgili olarak edindiği bilgi ve becerileri eleştirel bir yaklaşımla değerlendirir.

2. Öğrenme gereksinimlerini belirler ve öğrenme sürecini yönetir.

3. Yaşam boyu öğrenmeye ilişkin olumlu tutum geliştirir.

İletişim ve sosyal yetkinlik

1. Sosyal hizmet alanları ile ilgili konularda ilgili kişi ve kurumları bilgilendirir; düşüncelerini ve sorunlara ilişkin çözüm önerilerini yazılı ve sözlü olarak aktarır.

2. Sosyal hizmet alanları ile ilgili konularda düşüncelerini ve sorunlara ilişkin çözüm önerilerini nicel ve nitel verilerle destekleyerek aynı ve farklı meslekten kişilerle paylaşır.

3. Toplumsal sorumluluk bilinci ile yaşadığı sosyal çevre için proje ve etkinlikler düzenler ve bunları uygular.

4. Bir yabancı dili en az Avrupa Dil Portföyü B1 Genel Düzeyinde kullanarak alanındaki değişme ve gelişmeleri izler ve meslektaşları ile iletişim kurar.

5. Alanının gerektirdiği en az Avrupa Bilgisayar Kullanma Lisansı İleri Düzeyinde bilgisayar yazılımı ile birlikte bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanır.

6. Sosyal hizmet alanlarında toplumun ve dünyanın gündemindeki olayları/gelişmeleri izler ve değerlendirir.

Alana özgü yetkinlik

1. Sosyal hizmet mesleği ile ilgili görev, yetki, hak ve sorumlulukları belirler; mevzuat, mesleki etik ilke ve standartlara uygun davranır.

2. Sosyal adalet ve hak temelli yaklaşımı toplumsal, bilimsel ve mesleki değerler çerçevesinde benimseyerek, sosyal politikaları ve sosyal hizmetleri çeşitli politik bağlamlarda formüle eder ve etkiler.

3. Birey, aile, grup, örgüt ve toplum bağlamında sosyal işlevselliği geliştirmek ve toplumsal değişimi kolaylaştırmak için her düzeyde sosyal hizmet müdahalesinin gerektirdiği işlev ve rolleri üstlenir.

4. Sosyal hizmetin her müdahale düzeyinin uygulanmasında rehberlik eden kavramsal çerçeve ve bakış açılarını, kuramsal yaklaşımları ve modelleri kullanır; bir bilim ve meslek olarak sosyal hizmetin gelişimini destekler, yayın yapar, bilimsel ve mesleki toplantılar düzenler.

5. Bilgi, beceri, değer ve tutumları ile topluma model olur ve yaşam boyu öğrenme anlayışını benimser.

6. İnsani hizmet örgütlerinde çağdaş yönetim anlayışı doğrultusunda kalite yönetimi ve süreçlerine uygun davranır.

7. Sosyal hizmet alanlarında uygulamalarını çevre bilinci içinde yürütür.

6.2. Bilgi, Beceri ve Değer

Sosyal hizmet eğitimi, alan uygulamasında ihtiyaç duyulan bilgi–beceri–değer üçlemesini temel alan, etkin öğrenim yöntem ve teknikler ile yürütülen bir süreçtir. Sosyal hizmetin sınıf içi ve pratik çalışmanın birlikteliğine dayanan kendine özgü bir eğitim modeli vardır. Sosyal hizmetin özgünlüğü belki de en çok, farklı disiplinlerden aldığı bilgileri mesleğe özgü beceri, değer ve etik ilkelerle bütünleştirdiği eğitiminin içeriğinde görülebilir.

6.2.1. Bilgi

Sosyal hizmet birey aile grup ve toplumun psiko-sosyal nitelikli sorunlarını çözmeye yönelmiş, uygulama ayağı daima bir adım önde olan insanı bütünsel bir şekilde ele alan sosyal bilimler kümesine ait bir bilim dalıdır. Genel anlamda sosyal hizmetin bilgi temeli, etkili bir sosyal hizmet uygulamasında sosyal hizmet uzmanının ihtiyaç duyduğu bilgi olarak tanımlanır. Sosyal hizmetin bilgi gövdesi; insana, insanın gelişimine, fonksiyonelliğine ve etkileşim içinde bulunduğu sosyal sistemlere (aile, akraba- komşuluk, arkadaş/akran grubu, çalışma grubu, farklılıkları olan gruplar, sosyal organizasyonlar, sosyal kurumlar) yöneldiği için kapsamlı ve karmaşık bir yapıya sahiptir. Bilgi temeli sosyo-ekonomik ve kültürel koşullara bağlı olarak sürekli değişen ve gelişen dinamik bir özelliğe sahiptir. Ayrıca uygulamada, kuramda politika ve araştırmada, sosyal sorunların ortaya çıkmasında etkili olan sosyal, ekonomik ve siyasal koşullarda meydana gelen değişikliklere bağlı olarak gelişmektedir.

Sosyal hizmet, bütün öteki meslekler gibi çeşitli kaynaklardan bilgi alır ve uygulamada kendi süreçlerinden elde ettiği diğer bilgileri de kullanır. Diğer bir deyişle sosyal hizmet uzmanları bilgi edinmenin ve bu bilgiyi kullanmanın yanı sıra; uygulama deneyimlerine dayalı olarak yeni bilgi temeli de oluşturur. Bu tür bilgi, bazen “uygulayıcı tarafından oluşturulmuş” bilgi olarak adlandırılır.

6.2.2. Beceri

Beceri, bir araştırma ya da mesleki uygulamada amaca ulaşmak için gerekli donanımsal koşulları ifade eder. Sosyal hizmet beceri temeli, sosyal hizmet müdahale sürecinde kullanılan yöntem ve teknik ile ilgili iş ve işlemleri yapabilme durumudur. Her sosyal hizmet uygulaması bir takım becerileri yetkin bir şekilde kullanmayı gerektirir.

Sosyal hizmet uzmanları bireysel ve toplumsal sorunların kesiştiği tüm alanlarda çalışmakta, bu sorunların çözümü için profesyonel yardıma gereksinim olan her yerde işlev

görmektedir. Sosyal hizmet uygulamasının odağı ve kapsamının genişliğine bağlı olarak sosyal hizmet uzmanının sahip olması gereken beceri repertuarı da oldukça geniştir. Her ne kadar kesin çizgilerle ayırmak güçse de tür bakımından biri bilişsel, diğeri etkileşimsel (ilişkisel) olmak üzere beceriler iki grupta toplanabilir. Bilişsel beceriler; müracaatçıyı bulunduğu durum içerisinde düşünme, müracaatçı ve etkileşim içinde olduğu çevredeki değişimi ve gelişmeyi anlama, sorun ve ihtiyaçları saptama ve analiz etme, etkili bir müdahaleyi planlama ve değerlendirme gibi daha ziyade zihinsel işlemlerle ilişkilidir. Etkileşimsel beceriler ise bireyler, aileler gruplar, organizasyonlar topluluklar ve toplumla birlikte çalışmada, müracaatçı sistemi ile tanışma, mesleki ilişki kurma, birlikte plan yapma, planı uygulamaya geçirme, müdahaleyi sonlandırmada kullanılır. Sosyal hizmet uzmanı her iki beceri türünde de yetkin olmalıdır. Tablo 3'te bir sosyal hizmet uzmanının sahip olması gereken beceri kümeleri toplu halde yer almaktadır.

Tablo 3. Sosyal Hizmet Uygulama Becerileri Listesi

Sosyal Hizmet Uygulama Becerileri
Gözlem yapma
Sözlü ve sözsüz iletişimi kullanma
Problem çözme ve karar verme
Eleştirel düşünebilme
Stres altında çalışabilme
Ekiple çalışabilme
Kuram ve uygulamayı bütünleştirebilme
Sorun ve ihtiyacı analiz etme
Müdahale planı hazırlama
Müdahalenin etkinliğini değerlendirme
Mesleki ilişki kurma ve ilişkiyi sürdürme
Ampirik bilgi ve ileri teknolojileri kullanma
Süpervizyonu ve konsültasyonu kullanma
Kayıt tutma ve arşivleme
Rapor yazma
Mesleki ilişki kurma
Empati kurma
Görüşme yapabilme
İçgörü ve farkındalık kazandırma
Sosyal inceleme ve değerlendirme yapabilme
Grup dinamiklerini anlama
Grup oluşturma
Grup yönetme
Model olma
Yüzleştirme
Liderlik
Arabuluculuk ve müzakerecilik

Tablo 3. Sosyal Hizmet Uygulama Becerileri Listesi (devam)

Çatışma çözme ve çatışmayı yönetme
Mevzuat dahilinde kaynak kullanma
Atıl kaynakları tanımlama ve harekete geçirme
Sosyal eylem planı geliştirme ve uygulama
Koordinasyon sağlama
Organize etme
Kamuoyunu bilgilendirme
Toplumdaki diğer hizmetlerle bağlantı kurma
Kurumlar arası ilişki, işbirliği ve eşgüdüm sağlama
Kurumlar arası ortak hizmet geliştirme
Meslekler-disiplinler arası işbirliğini sağlayabilme
Kurumsal hizmetlere veya uygulamalara yönelik araştırma yapma

6.2.3. Değerler

Değerler insan eylemlerinin oluşturucu unsurlarıdır, iyi veya doğruluk derecesi ile ilgili bir kabuldür. Ne olduğundan çok ne olması istendiğidir ve kanıtlanmayı gerektirmezler. Sosyal hizmet mesleği, ortaya çıkışından itibaren diğer meslekler içerisinde değer temeline en çok vurgu yapan meslek olarak bilinir. Sosyal hizmet açısından değerler mesleğin amacını, yönünü ve niyetini belirler. Sosyal hizmet müdahalesi temelinde, uzman ve müracaatçı sisteminin değerleri yer alır, değerlerden bağımsız bir etkinlik düşünülemez. Bu nedenle sosyal hizmet müdahalesi, değerlerle iç içe geçmiş bir uygulama olarak kabul görmektedir. Literatürde, sosyal hizmet değerleri çeşitli biçimlerde sınıflandırılır ve ele alınır. Sosyal hizmeti etkileyen temel değerler çok fazla değişmese de dünyada yaşanan hızlı değişim, farklı değerlerin sosyal hizmet eğitiminde ve uygulamalarında dikkate alınmasını gerektirmektedir.

Sosyal hizmetin değer temeli;

a) Tüm insanların doğasında var olan değerlere, insanlık onuruna ve insan haklarına saygılı olduğu ve sosyal hizmet uzmanlarının da her bireyin fiziksel, psikolojik, duygusal ve manevi bütünlüğü ve esenliğini destekleyip savunduğu;

b) Sosyal hizmet uzmanlarının toplumun genelinde ve çalıştıkları müracaatçılar için sosyal adaletin gerçekleşmesini desteklemekle sorumlu olduğu ilkelerine dayanır. Sosyal hizmet için evrensel olarak kabul gören temel değerler şunlardır:

- ✓ Sosyal ve ekonomik adaleti savunma
- ✓ Baskı altında yaşayan, incinebilir/kırılgan/korunmasız birey ve gruplara hizmet ulaştırma,
- ✓ Self determinasyona (müracaatçının kendi yaşamını yönlendirme hakkına) özen gösterme,
- ✓ İnsan haklarını savunma,
- ✓ Müracaatçının onurunu ve saygınlığını koruma,
- ✓ Ayrımcılık yapmama,

- ✓ Birey ve grup farklılıklarına saygı duyma,
- ✓ Mahremiyete ve gizliliğe özen gösterme,
- ✓ Bütünsel değerlendirmede bulunma,
- ✓ Toplumsal sorumluluk taşıma,
- ✓ Müracaatçı katılımını sağlama,
- ✓ Meslekte yetkin olma,
- ✓ Bilimsel sorgulama ve
- ✓ İnsan ilişkilerine önem verme.

Sosyal hizmet uzmanlarının bu değerlere bağlı olması beklenir. Bu değerlerin başlıca esin kaynakları insan hakları öğretisi, hümanist (insancıl) yaklaşım, sosyal adalet anlayışı ve demokratik teamüllerdir. Sosyal hizmet değerleri eğitim-öğretim programının (müfredat) açık ve örtük tüm öğelerini etkiler. Değerler mesleğe bağlılık için bir referans kaynağı oluşturmakla kalmaz, mesleki uygulamaya da rehberlik ederler.

6.3. Sosyal Hizmet Müdahale Süreci

Müracaatçı sisteminin sosyal işlevselliğini bozan, psiko-sosyal nitelikli sorun ve ihtiyaçlarının belirlenmesi ve çözümlenmesine yönelik olarak birbiriyle bağlantılı adımlardan oluşan sistematik ve kanıta dayalı takip edilen bir süreçtir. Bu süreç; karşılaşma (tanışma), (ön) değerlendirme, planlama, uygulama, (son) değerlendirme, sonlandırma ve izleme olmak üzere yedi aşamadan oluşmaktadır.

Aşağıda sosyal hizmet müdahale sürecinin basamakları ve her bir basamakta sosyal hizmet uzmanı tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumluluklar yer almaktadır:

1. Karşılaşma / Tanışma (mesleki ilişki ve bağlantı kurma)

- ✓ Karşılaşma için hazırlık yapma ve bağlantı kurma,
- ✓ Müracaatçıyı karşılama ve kendini takdim etme,
- ✓ Kurumun hizmetlerini açıklama,
- ✓ Mesleki müdahalenin sürecinin amacını ve müracaatçının beklentilerini açıklığa kavuşturma,
- ✓ Müracaatçıyı sürece katılmaya ve güvene dayalı işbirliği kurmaya cesaretlendirme,
- ✓ Mesleki müdahale süreci boyunca birlikte hareket etmek için müracaatçıyla anlaşma yapma,
- ✓ Gerekli kayıtları tutma ve formları doldurma.

2. (Ön) Değerlendirme (sorunları, ihtiyaçları ve kaynakları saptama)

- ✓ Müracaatçının sosyo-demografik özellikleri (yaş, meslek, medeni durumu, eğitim durumu, ekonomik durum, aile yapısı ve aile üyeleri, beden ve ruh sağlığı vb.) hakkında bilgi edinme,
- ✓ Müracaatçı sisteminin güçlü - zayıf yönlerini tespit etme,
- ✓ Müracaatçı sisteminin psiko-sosyal bağlamı içerisinde yaşamı (çalışma yaşamı, sosyal ilişki ağı, sosyal destek sistemleri, yaşadığı konutun ve çevrenin özellikleri, ilgi ve uğraş alanları vb.) hakkında bilgi edinme,

- ✓ Müracaatçını sorunları ve ihtiyaçlarını tespit etme,
- ✓ Müracaatçı sisteminin soruna bakış açısı ve sorunu çözme adına sergilediği girişimler hakkında bilgi edinme,

- ✓ Topladığı bilgileri derleyerek bütünsel bir sonuca ulaşma.

3. Planlama (hizmet sunumu için plan yapma)

- ✓ Sorunları ve amaçları küçük bölümlere ayırma, önceliklerine göre sıralama,
- ✓ Sorunların çözümüne yönelik ölçülebilir hedefler oluşturma,
- ✓ Müracaatçının yetenekleri ve kapasitesi doğrultusunda çeşitli seçenekleri içeren eylem stratejilerini hazırlama,

- ✓ Müracaatçı ile birlikte her bir sorun için açık ve net bir şekilde; kimin, ne zaman, ne yapacağını ve nasıl yapacağını birlikte kararlaştırma.

4. Uygulama (planda belirlenen hizmetleri sunma)

- ✓ Umut verici ve motive edici bir yaklaşımla eylem planını uygulamaya geçirme,
- ✓ Gerek müracaatçının içinde bulunduğu çevreyi, gerek örgütsel yapıyı ve gerekse hizmet politikasını müracaatçı yararına değiştirme konusunda çaba sarf etme,
- ✓ Uygulama adımlarındaki engelleri ve başarılı çözümleri nedenleriyle birlikte tespit etme,
- ✓ Amacın gerçekleşme düzeyini izleme, bu doğrultuda gerekirse eylem adımlarında yeniden düzenleme yapma.

5. (Son) Değerlendirme (uygulamanın etkinliğini ve sonuçlarını değerlendirme)

- ✓ Uygulama sonucunda ortaya çıkan olumlu, olumsuz ve hesaba katılmayan çıktıları tanımlama,
- ✓ Süreci, eylem planını ve değişimleri gözden geçirme,
- ✓ Ortak amaç ve hedeflere doğru ilerlemeyi değerlendirme,
- ✓ İlave aktivitelere veya kaynaklara ihtiyaç duyulup duyulmadığını tespit etme,
- ✓ Hizmetleri sonlandırmaya karar verme.

6. Sonlandırma (süreci gözden geçirme ve vedalaşma)

- ✓ Amaç ve hedeflerin gerçekleşip gerçekleşmediğine karar verme,
- ✓ Ulaşılan gelişmeyi koruma ve sürekliliğini sağlama,
- ✓ Gerektiğinde uygun havale veya transferi gerçekleştirme,
- ✓ Bağımlılık ve duygusal aktarım sorunlarını çözüme kavuşturma,
- ✓ İlerlemeyi kutlama ve diğer çalışmalar için örnek alma,
- ✓ Gerektiğinde ulaşılabilir olduğunu belirtme.

7. İzleme

- ✓ Müracaatçıyı belli aralıklarla izleyerek ve son durumu hakkında bilgi toplama,
- ✓ Müracaatçının uygulama sürecindeki kazanımları koruyup korumadığını tespit etme,
- ✓ Karşılaşılan yeni sorun ve/veya gereksinimlerin olup olmadığını tespit etme,
- ✓ Sorun ve/veya gereksinim varsa müracaatçıyı ilgili hizmetler için hazırlama.

6.4. Alan uygulaması

Sosyal hizmet, özgünlüğü uygulama çalışmalarında ortaya çıkan bir meslek ve disiplindir. Sosyal hizmet eğitimi için uygulama son derece önemlidir ve uygulama sosyal hizmet eğitiminin ayrılmaz bir parçasıdır. Kuramsal olarak elde edinilen bilginin, becerilerin ve değerlerin uygulama alanlarında (kurum ortamında) etkin hale getirilmesi (yani uygulamaya yansıtılması ve uygulamayla bütünleştirilmesi) sosyal hizmet eğitiminin temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle, sosyal hizmet eğitiminde kuram ve uygulamanın birbirini bütünler ve pekiştirici tarzda ele alınması gerekmektedir.

Genelci yaklaşıma uygun düzenlenmiş bir sosyal hizmet eğitim-öğretim programında (müfredatında) alan uygulaması önemli bir ağırlığa sahiptir. Ulusal Sosyal Hizmet Eğitim-Öğretim Standartları ile uyumlu olacak şekilde alan uygulaması eğitim-öğretim programında göre %30 ile %40 arasında yer alır. Alan uygulaması yeterli bir zaman aralığında (minimum 500 saat); öğrenci, eğitsel danışman, kurum danışmanı (ilgili kurumda çalışan deneyimli sosyal hizmet uzmanı) ve uygulama kurumunun işbirliğiyle gerçekleşir. Alan uygulamasının esasları (eğitsel danışmanın, kurum danışmanının ve öğrencinin görev ve sorumlulukları, takvim, izlenen prosedürler, kayıt tutma, alan eğitimi süpervizyonu vb.) bir hukuki belgeye (örneğin yönetmelik, yönerge) dayalı olarak sosyal hizmet bölümü tarafından geliştirilen bir rehber (el kitapçığı) kanalıyla yürütülür.

Alan uygulamasında genelci yaklaşım çerçevesinde, öğrencilerin bir öğretim elemanının süpervizyonu (mesleki yönetimi) altında, kurumu ve kurumun hizmet verdiği alanı tanınması, kurumda verilen hizmetleri ve kurumun işleyişini gözlemlemesi, katılması ve kurumdaki olanaklar ölçüsünde birey, aile, grup ve toplum odaklı sosyal hizmet müdahaleleri gerçekleştirmesi beklenir. Uygulama sürecindeki beklentilerden bir diğeri de sosyal hizmetin değerleri ve etik ilkelerinin sürekli göz önünde bulundurularak bunların nasıl uygulamaya geçirildiği, hizmet alanları açısından nasıl korunduğu ve geliştirilmesi gerektiğinin öğrenilmesidir. Öğrenciler kurum ortamında; kendini tanıma ve ifade etme, iletişim kurma, mesleki sorumluluk üstlenme, gözlem yapma, değerlendirme, uygun müdahale stratejilerini geliştirme, planlayabilme, uygulayabilme, kayıt altına alma becerilerini geliştirirler.

6.5. Öğrencinin Gelişimsel Değişim Süreci

Sosyal hizmet eğitimi, öğrenim gören öğrencilerin müracaatçı sistemlerine yönelik mesleki müdahalelerde yeterli profesyoneller olmasını hedefleyen dört yıllık lisans programıyla yürütülen bir eğitim-öğretim sürecidir. Bu süreçte öğrencilerin sosyal hizmet bilgi, beceri ve değerlerini kazanmalarının yanında;

1. *Kişisel gelişim* (bireysel özelliklerini tanıma, olgunlaşma, dili etkin kullanabilme, bireysel duygu, tutum ve davranışlarını yönetebilme, zor koşullarda çalışabilme gücü kazanma, baş etme becerileri ve özyeterlilik geliştirme, hobileriyle uğraşma vb.),

2. *Mesleki (profesyonel) gelişim* (sosyal hizmet uzmanı kimliği kazanma, iletişim becerilerini etkin kullanabilme, mesleki terminolojiye hakimiyet, zaman yönetimi, ekip çalışmasına katılım, mesleki etiğe uygun davranma, karmaşık durumlarda çalışabilme, risk analizi yapabilme, tehlikeli

koşullarda kendini koruyabilme, mesleki etkinliklere katılım, mesleki örgütlere katılım, mesleki yayınlardan yararlanma vb.) ve

3. *Entelektüel gelişim* (eleştirel bakış açısı kazanma, rasyonel yaklaşım geliştirme, ülke ve dünyada sosyal-ekonomik-siyasal değişimleri izleme, insana ve insan topluluklarına önyargısız yaklaşım vb.) sağlayabilmeleri de önemsenmektedir.

Sosyal hizmet eğitim sürecinde öğrencilerin sosyal ve mesleki açıdan gelişimi 8. Bölümde değinildiği üzere bilişsel (zihinsel) - duyuşsal (tutum değer) - davranışsal alanlarda kullanılan öğrenim yöntemleri ve teknikleriyle ve eğitim programı dışında öğrencilerle yapılacak sosyal etkinlikler, spor ve sanat faaliyetleri, mesleki / teknik geziler gibi faaliyetlerle de desteklenmektedir. Bu noktada, öğrencinin eğitim sürecinde hedeflenen düzeyde gelişme sağlanmasında izlenen eğitim-öğretim programının yapısı, eğitim programı tasarlanırken kuramsal ve uygulamalı derslerin dizilimi üzerinde durulması gereken bir diğer konudur.

7. EĞİTİMİN İÇERİĞİ

Sosyal hizmet eğitiminde yer alan kuramsal ve uygulama nitelikli ana unsurlar eğitimin başlangıç aşamasından lisans mezuniyet aşamasına kadar birbirinin üzerine bina edilerek ardışık biçimde ilerler. Eğitim-öğretimde sosyal hizmet disiplininin ürettiği bilimsel bilginin yanı sıra ilgili diğer disiplinlerden (örneğin sosyoloji, psikoloji, sosyal psikoloji, sosyal antropoloji, ekonomi, hukuk, biyoloji, ekoloji gibi) de yararlanılarak kuramsal bütünlük sağlanır. Uygulamaya dayanak oluşturan mevzuat bilgisi de sürece eklenir. Bunun yanı sıra sosyal hizmetin profesyonel boyutu ve sosyal hizmet alanları hakkındaki bilgiler ile insan haklarını da kapsayan sosyal hizmetin etik ilkeleri ve değerleri öğrenciye kazandırılır. Bir sonraki adımda çeşitli sosyal hizmet alanlarında gerçekleştirilen mesleki uygulamaların neler olduğu ve nasıl gerçekleştirildiği, ayrıca diğer ülkelerdeki sosyal hizmet uygulamalarının neler olduğuna dair bilgilere yer verilir.

Sosyal hizmet lisans eğitiminin amacı ve kapsamı, öğrenci boyutu, eğitici (kolaylaştırıcı) boyutu, öğrenme süresinde öğrenci-eğitici etkileşimi ve öğrenme ortamı sosyal hizmet eğitiminin içeriğine yön veren temel unsurlardır. Bahse konu unsurların her birine aşağıda kısaca değinilmiştir:

- Sosyal hizmet eğitiminin amacı ve kapsamı; sosyal hizmet eğitim sürecinin nasıl gerçekleşeceğini, öğrenme ortamını, eğitim-öğretim faaliyetlerini ve öğrenci-eğitici arasındaki ilişki biçimini etkiler. Dar anlamı ile sosyal hizmet eğitiminin amacı, öğrenim gören öğrencilerin müracaatçı sistemlerine hem akademik katkı yönünden hem de mesleki müdahalelerde yeterli profesyoneller olmasını hedefleyen planlı ve sistematik süreçleri içerir.

- Öğrenci boyutu; sosyal hizmet eğitim içeriğinin en önemli unsurlarından biridir. Sosyal hizmet eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenme ortamında ihtiyaçlarının nasıl karşılandığı güvence altına alınır. Bu süreçte kullanılan öğrenim yöntem ve teknikleri, öğrencinin rolü ve işlevi ile diğer unsurlar ile etkileşim biçimi açıklanır. Öğrenci sosyal hizmet eğitim içeriğini oluşturan diğer unsurların işleyişinde katılımcı ve aktif bir rol üstlenir.

- Eğitici boyutu; sosyal hizmet eğitiminde eğitici kolaylaştırıcı bir işlev görür. Bu işlev uygulamadan gelen bilgi ile kuramsal bilgiyi belirli değerler süzgecinden geçirerek bütünleştirmek ve bu beceriyi öğrenciye kazandırmak olarak gerçekleşirken, eğitim içeriğini oluşturan diğer unsular ile programın işleyişini güçlendirmek ve iyileşmeye açık yönlerini geliştirmek olarak belirir.

- ğrenme süresinde ğrenci-eğitici etkileşimi; sosyal hizmet eğitimi ğrenci-eğitici arasında hiyerarşik olmayan yatay bir ilişkinin kurulmasıyla ve ğrenci merkezli anlayışın sosyal hizmet eğitimine yerleşmesiyle gerçekleşir. Etkili bir sosyal hizmet eğitim içeriğinde, ğrenci-eğitici arasındaki ilişkinin yargılayıcı olmayan, bireysel farklılıkları ve düşünceleri kabul edici, özerkliği destekleyen bir çerçevede sunulması beklenir.

- ğrenme ortamı; sosyal hizmet eğitiminin amacı yeterli bir öğrenme ortamında gerçekleşir. Öğrenci ve eğiticiler bu süreç ile ilgili yaşadıkları sorunları ve hissettikleri duyguları çekinmeden açıkça ifade edebildikleri güvenilir bir öğrenme ortamına gereksinim duyar. Sosyal hizmet eğitimi ğrenci ve eğitici katılımını, ilişkilerin karşılıklı desteklendiği, dayanışma ve işbirliği ile yürütüldüğü bir öğrenme ortamı öngörür.

Kuramsal ve uygulama boyutları ile bir bütünlük taşıyan sosyal hizmet eğitimi genelci yaklaşımı temel olarak tasarlanır. Genelci yaklaşıma dayalı eğitim-ğretim programı (müfredatı); eğitim-ğretim programı temel bilim dersleri, toplumsal sorunları inceleyen dersler, sosyal hizmetin bilimsel ve mesleki temellerini işleyen dersler, sosyal hizmet alt uzmanlık dallarını içeren dersler, bilimsel araştırma ve sosyal hizmet uygulama derslerinden oluşur. Bu dersler biri temel ve uygulamalı bilimlere, diğeri sosyal hizmete ait dersler Şeklinde iki grupta ele alınabilir.

7.1. Temel ve Uygulamalı Bilimlere Ait Derslere İlişkin Konular, İçerik ve ğrenme Kazanımları

Aşağıda temel ve uygulamalı bilimlere ait derslere ilişkin örnek teşkil edecek konular ile içerik ve öğrenme kazanımları yer almaktadır:

KONU	İÇERİK	ÖĞRENME KAZANIMLARI
İnsan davranışı ve sosyal çevre	Duygu, heyecan, dürtü, güdülenme, öğrenme ve öğrenme ilkeleri, duyum ve algı, kaygı, kişilik ve kişilik kuramları, bireyin yaşam döngüsü, insanın biyo-psiko-sosyal gelişim evreleri, ırkçılık, etnosentrizm, kültürel ve sosyoekonomik farklılıklar; cinsiyet, yaş ve cinsel oryantasyon, biyolojik, fiziksel, sosyo-kültürel ve ekonomik yönleriyle çevre faktörü, sosyal çevrede güçler ve stres faktörleri, sosyal ilişkiler ağı, toplumsal kaynaklar.	<ul style="list-style-type: none"> - İnsanın biyo-psiko-sosyal gelişim evrelerini ve bu evrelere ilişkin temel kuramsal bakış açılarını bilir. - İnsanın davranış özelliklerini tanır ve değerlendirebilir. - Kişiliğin nasıl ve hangi evrelerden geçerek geliştiğini açıklar. - Büyüme ve gelişmede yaşanan sorunları bilir. - İnsan farklılığı ve çeşitliliğine duyarlı olur. - Toplumsal olarak bedene atfedilen değerlerin ve bedene dair algıların farkına varır. - Fizik ve sosyal çevrenin bireyin gelişimindeki rolünü açıklar. - Sosyal ilişkiler ağının insan yaşamındaki önemini kavrar, - Toplumsal kaynakları tanır.
Toplumsal yapı ve toplumsal değişime	Toplumsal yapı kavramı, toplumsal tabakalaşma ve toplumsal hareketlilik, toplumsallaşma, toplumsal eşitsizlikler; toplumsal kontrol biçimleri, toplumsal değişme, toplumsal değişme tipleri ve kuramları, toplumsal kurumlar ve semboller, toplumsal değişime neden olan faktörler, küreselleşme, Türkiye toplumsal yapısının değişimi	<ul style="list-style-type: none"> - Toplumsal yapı ve toplumsal değişme kavramlarını açıklayabilir. - Toplumsal yapıyı etkileyen faktörleri bilir. - Toplumsal değişmeye neden olan faktörlerin birey, grup, aile ve topluma etkilerini açıklar. - Toplumsal değişim kuramlarını bilir. - Bireyin toplumsallaşma süreçlerini bilir. - Toplumsal kurumları tanır ve bunların toplumsal değişim ile ilişkisini açıklar. - Küreselleşmenin toplumsal yapı ve değişimle ilişkisini açıklar.
Kültür, kültürel yeterlilik	Kültür kavramı, kültürün temel bileşenleri, kültürel görelilik, kültürel süreçler, kültürel farklılık ve çeşitlilik, kültürel yeterlilik	<ul style="list-style-type: none"> - Kültür ve kültürle ilgili kavramları açıklar. - Kültürel farklılıkların kaynaklarını bilir. - Kültürün bireyin tutum ve davranışları üzerinde etkisini kavrar. - Kültürün toplumsal yapı değişim ile ilişkisini açıklar. - Kültürel yeterliliğe sahip bir sosyal hizmet uzmanı olmanın önemini kavrar. - Farklı kültürlerdeki sosyal hizmet uygulamaları hakkında bilgi sahibi olur.
Ekonomi	Arz ve talep modeli, tüketici davranışları, mülkiyet-üretim ve	<ul style="list-style-type: none"> - Arz-talep ilişkilerini açıklar. - Piyasaları ve işleyişlerini açıklar.

	paylaşım ilişkileri, fiyat teorisi, devlet müdahalesi, milli gelir ve milli geliri belirleyen faktörler, paranın makro ekonomideki rolü, para politikaları, gayri safi milli hasıla, enflasyon - istihdam ve işsizlik enflasyon, ekonomik büyüme	<ul style="list-style-type: none"> - Mülkiyet- üretim ilişkilerini açıklar. - Para politikalarını bilir. - Milli gelire yönelik kavram ve teorileri açıklar. - Paranın ekonomideki yeri ve önemini açıklar. - Para ve piyasa ilişkisini ve dengesini açıklar - Enflasyon, istihdam ve işsizlik ilişkisini açıklar.
Siyaset	Devlet, siyasal iktidar, otorite türleri, siyasal meşruiyet kavramı, çoğulcu ve tekilci siyasal sistemler, siyasal partiler, baskı grupları, kamuoyu ve propaganda, siyasal katılma	<ul style="list-style-type: none"> - Temel kavramaları (devlet, siyasal iktidar, otorite, siyasal parti) bilir. - Siyasal sistemleri bilir. - Siyasal iktidar ile otorite arasındaki ilişkiyi kavrar. - Siyasal iktidarın meşruiyet kaynaklarını açıklar. - Siyasetin toplumsal yapı ile ilişkisini kavrar. - Siyasal katılım koşullarını açıklar.
Hukuk	Hukuk - adalet ve hak kavramı, yazılı hukuk metinleri (anayasa, kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge vb.), hukukun dalları, kamu hukuku - özel hukuk ayrımı, hukukun toplumsal işlevi, hukukun temel kaynakları, hukuki eylem ve işlemler. Türkiye’de yargı sistemi	<ul style="list-style-type: none"> - Hukukun temel kavramalarını bilir. - Hukukun kaynaklarını ve türlerini bilir. - Hak kavramı, türleri, edinilmesi ve yitirilmesi konularını açıklar. - Türk yargı sistemini ve işleyişini bilir. - Müracaatçıların lehine olabilecek yasal düzenlemeleri bilir. - Hukuk ve diğer sosyal düzen kuralları arasındaki ilişkiyi ve hiyerarşiyi kavrar.
Sosyal politika	Sosyal politika olgusu ve onu hazırlayan koşullar, sosyal devlet olgusu, küreselleşme sürecinde uygulanan sosyal politikalar, “yeni refah yönetimi” anlayışı, Sosyal politikanın uluslararası boyutu, Uluslararası örgütlerin ve sivil toplum örgütlerinin sosyal politikalara etkileri, sosyal politika geliştirme; sosyal politika analizi, etki değerlendirmesi, sosyal risk yönetimi, planlama türleri, planlama yaklaşımları, Türkiye’de sosyal sosyal politika oluşumu – özellikleri ve sınırları,	<ul style="list-style-type: none"> - Sosyal politika ve planlama kavramlarını tanımlayabilir. - Sosyal politika uygulamalarını analiz edebilir. - Ülkedeki sorun, ihtiyaç ve kaynaklar doğrultusunda sosyal politika üretmenin önemini kavrar. - Sosyal politikaları etkileyen iç ve dış faktörleri / güç odaklarını bilir. - Sosyal politika geliştirme, planlama ve analiz süreçlerinde görev alır.

	Türkiye’de sosyal sorunlar ve sosyal politika uygulamaları	
Sosyal güvenlik	Sosyal güvenlik kavramı, sosyal güvenliğin yöntemleri ve finansmanları, Türkiye’de sosyal güvenlik sistemi, sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortasına ilişkin düzenlemeler	<ul style="list-style-type: none"> - Sosyal güvenlik ve ilgili kavramları açıklar. - Sosyal güvenlik sistemlerini bilir. - Sosyal güvenlik ile ilgili temel yasal düzenlemeleri bilir. - Sosyal güvenlik sistemlerinin sosyal sorunların çözümündeki rollerini açıklar.
Yönetim ve yönetim süreçleri	Örgüt kavramı, sosyal hizmet örgütleri, yönetim kavramı, yönetim ilkeleri, yönetim süreçleri, kamu yönetim sistemi, örgütte çatışma ve değişim, bütçeleme	<ul style="list-style-type: none"> - Yönetim süreçlerini bilir. - Yönetim ilkelerini açıklar. - Türk kamu yönetim sistemini bilir. - Örgütsel bağlılık, örgütsel davranış ve örgütsel yapıdaki değişimleri açıklar. - Sosyal hizmet kurumlarını yönetme bilgisine sahip olur.
Toplumsal cinsiyet	Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ilgili farklı yaklaşımlar, Feminist kuram, toplumsal cinsiyet kalıp yargıları, toplumsal cinsiyet rolleri, ulusal ve uluslararası mevzuat açısından cinsiyet eşitsizliği ile mücadele.	<ul style="list-style-type: none"> - Toplumsal cinsiyet yaklaşımlarını analiz eder. - Sosyal hizmet uygulamalarında toplumsal cinsiyet duyarlılığını kavrar. - Toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılığı eleştirel yaklaşım sergileyebilir. - Toplumsal cinsiyetin kültürel yapı ile ilişkisini analiz eder. - Toplumsal cinsiyet eşitliğine dair kanunlarda yapılan düzenlemeleri ve uluslararası anlaşmaları bilir. - Toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliklerle mücadele edebilir.
Grup yapısı ve grup dinamikleri	Grup kavramı, tanımı ve özellikleri, grup yapısı niteliği ve fonksiyonları, grup hedefleri, grup normları, grup tipleri, grup lideri ve üyeleri, grup dinamiği kavramı, grubun birey üzerindeki etkileri, grup süreci ve etkileşimi, grup bağlılığı ve grup kaynaşması, grup kültürü	<ul style="list-style-type: none"> - Grup türlerini bilir. - Bir grup çalışması için grup oluşturabilir. - Bir grup çalışması planlayabilir. - Grubun birey ve toplum üzerindeki etkilerini bilir. - Grup dinamikleri hakkında bilgi sahibi olur. - Grup bağlılığı ve kaynaşmasına neden olan faktörleri bilir. - Süpervizyon altında grup çalışması yönetebilir.
Ruh sağlığı ve bozuklukları	Ego savunma mekanizmaları, egonun uyum işlevleri, ruh sağlığının korunması, ruhsal bozukluklarının sınıflandırılması, örnekleriyle ruhsal bozukluklar:	<ul style="list-style-type: none"> - Ego savunma mekanizmalarını ve bunların bireyin davranışlarına etkisini bilir. - Ruh sağlığı bozuklukları ile ilgili temel kuramları bilir.

	<p>şizofreni, hezeyanlı (paranoid) bozukluklar, afektif bozukluklar, anksiyete bozuklukları, somatoform bozukluklar, disosiyatif bozukluklar, kişilik bozuklukları vb., ruhsal bozukluklara yönelik sosyal hizmet müdahalesinin yapılandırılması</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ruhsal bozuklukların nasıl sınıflandırıldığını bilir. - Ruh sağlığı sorunları olan müracaatçı sistemi ile nasıl çalışacağını bilir. - Ruh sağlığının korunması, tedavisi ve rehabilitasyonunda sosyal hizmet uzmanının rollerini bilir. - Ruh sağlığı tedavi ekibi içinde kendisine düşen görevleri üstlenebilir. - Ruh sağlığının korunması ve ruhsal bozuklukların önlenmesinde sosyal hizmet odağında çalışmalar yürütebilir.
İletişim ve iletişim becerileri	<p>İletişimde temel kavramlar, iletişim kanalları, iletişim süreçleri, etkili iletişim kuralları, iletişime etki eden faktörler, iletişimsizlik ve iletişim engelleri, iletişimde etkin dinleme, beden dili ve beden dilinin öğeleri, sosyal mesafe ve iletişim ilişkisi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - İletişimin temel unsurları ve özellikleri hakkında bilgi sahibi olur. - İletişimin psikolojik ve toplumsal işlevlerini bilir. - İletişimi etkileyen ve yönlendiren faktörlerin farkında olur. - İletişim engellerini, iletişimde çatışma yaratan unsurları ayırt eder. - Etkili iletişim becerilerini bilir ve bunları uygular. - Beden dili ve temel bileşenlerini uygulamada kullanabilir. - İletişim kanallarını mesleki çalışmalarda nasıl kullanacağını öğrenir.
Kentleşme ve göç	<p>Kentleşme ve göç ile ilgili kavramlar ve kuramlar, kentlerin gelişimi, kent yapısı ve kentli kimliği, kent ve kültür, Türkiye’de kentleşme, göç türleri, göç ve gecekondulaşma, göç ve işgücünün değişen nitelikleri, göç sonucu sosyal bütünleşme ve dışlanma olgusu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kentsel yaşama ilişkin sorunları tanır ve analiz edebilir. - Kentsel uyum ve buna ilişkin nüfus gruplarının gereksinimlerini anlar. - Kentsel dönüşümün gerekçelerini bilir. - Kentleşmenin neden olduğu toplumsal değişimleri analiz eder. - Göç kavramını tanımlar türlerini bilir. - Göç ile gecekondulaşma, işsizlik ve sosyal dışlanma arasındaki ilişkileri kavrar. - Göç sonucu sosyal ve ekonomik uyumun nasıl kurulacağını öğrenir.
Sağlık	<p>Sağlık-hastalık kavramı, sağlık ve hastalık ilişkisi, ruh sağlığı ve beden sağlığı, sağlık ve çevre ilişkisi, sağlığın psiko-sosyal</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sağlık ve hastalıklar ile ilgili temel kavramları açıklar. - Sağlık ve hastalık ilişkisini analiz eder.

	bağlamı, sağlık hizmet türleri; koruyucu, tedavi edici, rehabilite edici hizmetler, sağlık hizmetleri sunum sistemi, sağlık alanında multi-disipliner çalışmalar, sağlık alanında sosyal hizmet mesleğinin rolü	<ul style="list-style-type: none"> - Sağlığı biyolojik ve psiko-sosyal yaklaşım çerçevesinde değerlendirebilir. - Sağlığı etkileyen biyolojik, davranışsal ve çevresel faktörleri ve aralarındaki ilişkileri kavrar. - Sağlık hizmeti sunan kurumların amaçları, işlevleri ve ayırt edici özelliklerini açıklar. - Sağlık alanında sosyal hizmet uzmanının rol ve görevlerini bilir.
Kriz ve krize müdahale	Kriz ve intihar kavramı, kriz türleri: durumsal, gelişimsel ve travmatik krizler, krize müdahalenin ilkeleri, acil servislerde krize müdahale odası ve uygulamaları, kriz durumuna bir tepki olarak intihar davranışı, sosyal hizmet uygulamalarında krize müdahale yaklaşımının kullanılması	<ul style="list-style-type: none"> - Kriz kavramını tanımlar. - Krizleri sınıflandırır. - Kriz durumlarının nedenlerini tanır. - Krize müdahale ilkelerini bilir. - Kriz durumlarının yarattığı psiko-sosyal etkileri bilir. - Krize müdahale aşamalarını ve her bir aşamada neler yapılacağını bilir. - Krize müdahale ekibinde mesleki rolleri yerine getirebilir.
Bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri	Bilim ve araştırma ile ilgili temel kavramlar, araştırma süreci ve çeşitleri, örneklem ve örnekleme teknikleri, veri toplama teknikleri, ölçüm işlemleri ve ölçekler, veri toplama araç ve gereçlerinin geliştirilmesi (anket, görüşme, gözlem), geçerlilik ve güvenilirlik, araştırmalarda etik kurallar ve hata kaynakları, verilerin analize hazırlanması, araştırma raporu, ve makale yazma ilkeleri.	<ul style="list-style-type: none"> - Bilim ve bilimsel yöntemin işlevleri ve temel niteliklerini tanımlar. - Bilimsel araştırma sürecini, araştırma konularının seçiminde dikkate alınması gereken ölçütleri tanır. - Bir konuyu araştırılabilir hale getirmenin yollarını, hata kaynaklarını, ölçüm ve ölçek türleri ile geçerlik ve güvenilirlik konularını ayırt eder. - Araştırma yöntemlerini açıklar ve uygular. - Bilimsel araştırma ile etik arasındaki ilişkiyi açıklar. - Araştırma yapabilir ve raporunu hazırlayabilir.
Teknoloji ve bilişim	Bilgisayar donanımları, yazılımlar, ağlar, güvenlik ve gizlilik konuları, bilgisayarı kullanma ve dosya yönetimi - işletim sistemleri, dosya yönetimi, uygulamalar, yazıcı yönetimi	<ul style="list-style-type: none"> - Teknoloji ve bilişim sistemleri hakkında bilgi sahibi olur - Temel Bilgisayar işletim sistemlerini bilir ve etkin kullanır. - Mesleki uygulamalarda ihtiyaç duyduğu teknolojik araçları kullanır. - Sosyal medya hesaplarını bilir ve kullanır.
Proje tasarımı ve yönetimi	Proje yönetimine giriş, proje seçimi, proje organizasyonu,	<ul style="list-style-type: none"> - Proje geliştirme aşamalarını tanımlar ve açıklar.

proje planlama, proje bütçeleme ve maliyet tahminleri, kaynakların tahsisi, projeyi değerlendirme ve sona erdirmeye, projeyi izleme ve kontrol etme	<ul style="list-style-type: none"> - Proje kapsamını, bütçeyi ve zaman planlanmasını etkili bir şekilde tasarlar. - Proje Yönetiminin aşamalarını etkili bir şekilde uygular. - Proje Yönetimi ile ilgili yapılmış güncel çalışmalarını izler. - Proje yönetimi ile ilgili yazılımları etkin bir şekilde kullanır. - Proje tasarlayabilir, uygulamaya aktarabilir. - Proje raporu yazabilir.
---	--

7.2. Sosyal Hizmet Derslerine İlişkin Konular, İçerik ve Öğrenme Kazanımları

Aşağıda sosyal hizmet derslerine ilişkin örnek teşkil edecek konular ile içerik ve öğrenme kazanımları yer almaktadır:

KONU	İÇERİK	ÖĞRENME KAZANIMLARI
Sosyal hizmette kuramlar	Psikanalitik kuram Psikososyal Gelişim Kuramı Sistem Kuramı Ahlaki Gelişim Kuramı Bireysel Yaşam Yapısı Kuramı Öğrenme kuramı Çatışma kuramı Bilişsel davranışçı kuram Genel sistemler kuramı Feminist kuram Sosyal yapılandırmacı kuram Sembolik etkileşimci kuram Fenomenolojik kuram Ekolojik kuram (çevresi içinde birey) Güçler perspektifi ve güçlendirme kuramı Problem çözme kuramı Hümanist (insancıl) kuram Birey (danışan) merkezli kuram Krize müdahale kuramı Görev odaklı kuram Çözüm odaklı kuram Bağlanma kuramı	<ul style="list-style-type: none"> - Sosyal hizmet müdahalesinde planlı değişim sürecinin aşamalarında yararlanılan kuramları bilir. - Bu kuramların insan davranışı ile biyo-psi-sosyal gelişimi arasındaki ilişkiyi açıklar. - Bu kuramların toplumsal yapı ve değişim ile ilişkisini analiz eder. - Bu kuram ve yaklaşımları hangi vakalarda ve nasıl kullanacağını bilir.
Sosyal hizmet müdahalesi	Mesleki ilişki, sosyal hizmet müdahalesinin aktörleri:	<ul style="list-style-type: none"> - Mesleki ilişkinin ne olduğunu ve temel özelliklerini açıklar.

	Müracaatçı sistemi – sosyal hizmet uzmanı ve çevre ilişkisi, kuram - uygulama ilişkisi, planlı değişme süreci (genelci sosyal hizmet müdahalesi), süpervizyon, otovizyon ve konsültasyon, etik ilke ve standartlar, havale, ekip çalışması, müdahaleyi kayıt altına alma ve raporlaştırma	<ul style="list-style-type: none"> - Müracaatçı sistemini tanır. - Planlı değişim sürecinde etkili olan aktörleri (müracaatçı sistemi – sosyal hizmet uzmanı ve çevre) tanır. - Süpervizyonun fonksiyonunu bilir. - Müracaatçılar için gereksinim duyulan toplumsal kaynakların nasıl aktif hale getirileceğini bilir. - Müracaatçılarla toplumsal kaynakların nasıl biraraya getirileceğini bilir. - Konsültasyon ve havale sistemini etkin kullanır. - Kuram ile uygulama arasındaki ilişkiyi bilir. - Planlı değişim sürecini aşamalarıyla uygulamaya geçirebilir. - Müdahale süreçleriyle ilgili kayıtları tutabilir rapor yazabilir.
Sosyal hizmet müdahale yöntemleri	Aile ve birey odaklı sosyal hizmet, grup odaklı sosyal hizmet, toplum odaklı sosyal hizmet, toplum kalkınması, toplum organizasyonu, vaka yönetimi	<ul style="list-style-type: none"> - Farklı ortamlarda birey, aile, grup ve toplumun sosyal hizmet gereksinimlerini belirleyebilir. - Birey ve aile, odaklı sosyal hizmet yöntemi uygulama bilgi ve becerisine sahip olur. - Grup odaklı sosyal hizmet yöntemi uygulama bilgi ve becerisine sahip olur. - Toplum odaklı sosyal hizmet yöntemi uygulama bilgi ve becerisine sahip olur. - Vaka yönetimini uygulama bilgi ve becerisine sahip olur.
Sosyal hizmette görüşme	Görüşme türleri, sosyal hizmet görüşmelerinin ayırt edici özellikleri, görüşmede temel tutumlar, görüşmeye hazırlık, görüşmenin aşamaları, görüşme teknikleri, görüşmede süreç ve içerik, görüşmede etik konular, görüşmeyi kayıt altına alma	<ul style="list-style-type: none"> - Sosyal hizmette görüşmenin temel özelliklerini açıklar. - Sosyal hizmet görüşmesinin türlerini bilir - Görüşme ilke ve tekniklerini bilir. - Görüşme tekniklerini uygulamada kullanabilir. - Görüşme sürecini açıklar, her bir aşamada yapılacakları bilir. - Görüşmede etik konuları bilir ve uygular. - Görüşme sonuçlarını değerlendirebilir ve raporlaştırabilir.
Sosyal hizmette kayıt tutma ve rapor yazma	Sosyal hizmet uygulamalarında kayıt tutmanın amacı ve önemi, kayıt türleri, kayıt tutmada yasal	<ul style="list-style-type: none"> - Sosyal inceleme, değerlendirme ve rapor hazırlama bilgi ve becerisini kazanır. - Rapor türlerini öğrenir.

	ve etik konular (kayıtların gizliliği, güvenliği ve mahremiyeti), bir kayıt türü olarak rapor ve rapor türleri, yazma becerileri ve raporlaştırma, rapor yazarken dikkat edilmesi gereken noktalar, resmi yazışmalar, dosyalama	<ul style="list-style-type: none"> - Resmi yazışmaları öğrenir. - Kayıt türlerini ve kayıt tutmayı öğrenir. - Rapor yazmayı öğrenir. - Kayıt tutma ile ilgili mesleki etik kuralları bilir. - Mesleki kayıtlarda gizlilik, güvenlik ve mahremiyete özen gösterir. - Sosyal hizmet kayıtlarının hukuki sonuçlarını açıklar
Sosyal hizmet değerleri ve etiği	Değer kavramı, kişisel-mesleki ve toplumsal değerler, sosyal hizmetin evrensel değerleri, etik kavramı, etik açıdan karar verme, etik ikilemler ve çözüm yolları, sosyal hizmetin etik standartları	<ul style="list-style-type: none"> - Değer kavramını açıklar ve değer –etik ilişkisini analiz edebilir. - Mesleki değerlerin uygulama için önemini kavrar. - Etik ve meslek etiği kavramlarını açıklar. - Sosyal hizmet uygulamalarında etik ilkeler ve yükümlülükleri yerine getirebilir. - Etik ikilemleri anlar ve çözüm yaklaşımları sunabilir. - Etik standartları uygulamalarına aktarabilir. - Mesleki etiğe uygun davranış gösterir.
Sosyal hizmet mevzuatı	Sosyal hizmet uygulamalarında hukukun yeri ve önemi, sosyal mevzuat ve sosyal hizmet mevzuatı ilişkisi, hukuk devleti ve sosyal devlet ilişkisi, dezavantajlı gruplara yönelik uluslararası sözleşmeler, sosyal hizmet mevzuatı örnekleri	<ul style="list-style-type: none"> - Sosyal hizmet müdahalesinde hukukun yeri ve önemini kavrar. - Ulusal ve uluslararası sosyal hizmet mevzuatını genel hatlarıyla bilir. - Sosyal hizmet uygulamalarında faydalanabileceği mevzuat kaynaklarını bilir. - Sosyal hizmet mesleğinin uygulandığı, adalet, eğitim, sağlık, sosyal hizmetler ve sosyal güvenlik gibi temel alanlarında ilgili mevzuata göre çalışma yürütebilir.
Sosyal sorunlar	Sosyal sorun kavramı, sosyal sorunların tarihsel gelişimi, sanayileşme ve küreselleşme ile ortaya çıkan sosyal sorunlar, sosyal sorunlara kuramsal yaklaşımlar, sosyal sorunların analizi ve çözüm yolları, sosyal sorunların çözümünde bir araç olarak sosyal politikalar	<ul style="list-style-type: none"> - Sosyal sorun tanımları hakkında bilgi sahibi olur. - Sosyal sorunlara ilişkin kuramsal açıklamaları bilir. - Sosyo-ekonomik yapı ve sosyal sorunlar ilişkisini analiz eder. - Sosyal sorunların dinamikleri, önlenmesi ve çözüm yolları hakkında farkındalık geliştirir. - Ülkemizde sosyal sorun alanlarına yönelik örgütlenme hakkında bilgi sahibi olur. - Ülkemizde sosyal sorun alanlarına yönelik hizmetleri bilir, eleştirir ve tartışır.

		<ul style="list-style-type: none"> - Sosyal sorunların çözümüne yönelik sosyal politikalara katkı sunabilir. - Sosyal hizmet müdanelerini kullanarak sosyal sorunlarla mücadele edebilir.
Sosyal hizmet yönetimi	Yönetim – yönetici - örgüt ve organizasyon kavramları, örgüt türleri, yönetim kuramları, yönetim süreci, yönetim ilkeleri, yönetsel roller ve beceriler, yönetim fonksiyonları, kurum kültürü, sosyal hizmet örgütlerinin temel özellikleri ve türleri, etkili bir sosyal hizmet yönetimi ve yöneticisi için gerekli bilgi ve beceriler	<ul style="list-style-type: none"> - Temel yönetim kavram ve kuramlarını bilir. - İnsani örgüt, sivil toplum örgütü, kamu örgütü arasındaki ayrımı kavrar. - İnsani hizmet örgütlerinin çalışma esas ve usullerini öğrenir. - Örgütte çatışma ve değişimi anlar. - Yönetim fonksiyonlarını bilir. - Sosyal hizmet örgütlerinin temel özellikleri ve tiplerini kavrar. - Sosyal hizmet örgütlerinde yönetim ilkeleri ve boyutlarını açıklar. - Çağdaş yönetim kavramlarının sosyal hizmet yönetimine uyarlanmasını sağlar.
Dezavantajlı gruplar ve müracaatçı sistemleri	Toplumsal koruma ve bakıma gereksinim duyan sosyal gruplar, toplumda dezavantajlılığı doğuran faktörler, ön yargı – ayrımcılık ve baskının kaynakları, baskı karşıtı uygulamanın kuramsal temelleri, baskı karşıtı sosyal hizmet müdahalesi	<ul style="list-style-type: none"> - Dezavantajlı grupları özellikleriyle bilir. - Dezavantajlı grupların karşılaştıkları sorunları ve güçlükleri açıklar. - Dezavantajlılığın oluşum nedenleri açıklar. - Ayrımcılık, ötekileştirme, önyargının temellerini açıklar. - Ayrımcılık ve baskı kaynaklarına karşı nasıl mücadele edileceğini bilir. - Risk ve baskı altında olan grupların savunuculuğunu yapar.
İnsan hakları ve sosyal hizmet	İnsan haklarının tarihsel gelişimi ve felsefi temelleri, insan haklarının sınıflandırılması, insan hakları - devlet ve sivil toplum arasındaki ilişkiler, temel insan hakları sözleşmelerinin irdelenmesi, İnsan haklarının korunması sorunu, ulusal ve uluslararası insan hakları savunma mekanizmaları, sosyal hizmet meslek ve disiplininin insan hakları temeli	<ul style="list-style-type: none"> - İnsan hakları kavramını tanımlar. - İnsan haklarının tarihsel gelişimini açıklar. - İnsan haklarını sınıflandırır. - Temel insan hakları sözleşmelerini bilir ve mesleki çalışmalarında kullanır. - Sosyal hizmetin bir insan hakları koruma mesleği olduğunu kavrar. - Sosyal hizmet alanında yaşanan insan hakları ihlallerini bilir. - İnsan hakları ihlalleriyle mücadelede sosyal hizmetin rolünü bilir.
Sosyal adalet ve sosyal eşitsizlikler	Sosyal adalet, eşitlik ve eşitsizlik kavramları, faydacı, liberter ve eşitlikçi sosyal adalet	<ul style="list-style-type: none"> - Sosyal adalet, eşitlik ve eşitsizlik kavramlarını açıklar. - Toplumsal eşitsizlik kaynaklarını bilir.

	düşünceleri, John Rawls'ın dağıtımçı adalet düşüncesi, sosyal eşitsizliklerin kaynakları, sonuç eşitliği ve fırsat eşitliği kavramları, eşitlikçi kuramlar, hak temelli uygulama	<ul style="list-style-type: none"> - Toplumsal eşitsizliklerle mücadele eder. - Sosyal adaletin gereklilikleri için mücadele etmeyi bilir. - Fırsat eşitliği kavramını bilir ve savunur. - Hak temelli yaklaşımı uygulama yansıtabilir.
Sosyal dışlanma, sosyal içerme ve ayrımcılık	Sosyal dışlanma, sosyal içerme, baskı, ayrımcılık ve kimlik kavramları, sosyal dışlanmanın nedenleri, dışlanma riski yüksek gruplar, sosyal dışlanma türleri, ortak yaşam kültürü ve sosyal bütünleşme, sosyal bütünleşme politikaları, ayrımcılık türleri, sosyal yaşamda ve çalışma hayatında ayrımcılık	<ul style="list-style-type: none"> - Sosyal dışlanma, sosyal içerme, baskı, ayrımcılık kavramlarını açıklar. - Sosyal dışlanmanın nedenlerini açıklar. - Sosyal dışlanma ve ayrımcılığın türlerini bilir. - Sosyal içermenin nasıl sağlanacağını bilir. - Mesleki çalışmalarında ayrımcılıkla ve dışlanmayla mücadele edebilir. - Dezavantajlı gruplar için sosyal içerme politikalarına katkı sunabilir.
Çocuk refahı ve sosyal hizmet	Çocuk kavramı, modern ve post-modern çocukluk olgusu, çocuk istismarı ve ihmali, risk altındaki çocuklar, evden kaçma ve terk davranışı, çocuk işçiliği, çocuk hakları, çocuk hukuku, sokakta yaşayan veya çalışan çocuk, okul ortamındaki çocuklar, çocuklarla iletişim, Türkiye'de çocuk koruma ve bakım sistemi, çocuk için aile ortamında bakım seçenekleri, çocuk için kurum ortamında bakım seçenekleri,	<ul style="list-style-type: none"> - Çocuk ihmal ve istismarını açıklar. - Çocuk koruma sistemlerini bilir. - Çocuk haklarına dair düşünce alt yapısını, amaçları ve kapsamını kavrar. - Çocuk hakları savunuculuğu yapar. - Çocuğun korunmasına ilişkin yasal düzenlemeleri bilir. - Çocuğa sunulan sosyal refah hizmetlerini bilir. - Çocuk hukukundaki sosyal hizmet mesleği kapsamındaki konuları bilir. - Çocuklara yönelik birey ve aile odaklı sosyal hizmet müdahalesini gerçekleştirebilir. - Çocuklara yönelik grup odaklı sosyal hizmet müdahalesini gerçekleştirebilir.
Gençlik refahı ve sosyal hizmet	Gençlik dönemi ve özellikleri, gençlik döneminde yaşanan sorunlar, gençlerin toplumsal katılımı, Dünyada ve Türkiye'de gençlik politikaları, gençlik refahı hizmetleri, gençlere yönelik sosyal hizmet müdahale stratejileri, gençlere hizmet sunumunda vaka yönetimi	<ul style="list-style-type: none"> - Gençlere yönelik sosyal müdahalelerini planlayabilir ve uygular. - Gençlerin psiko-sosyal ihtiyaç ve sorunlarını bilir. - Gençlik döneminin özelliklerini kavrar. - Ülkemizde gençlere yönelik hizmet sunan kurum ve kuruluşları tanır. - Türkiye'deki gençlik politikalarını ve refahı hizmetlerini bilir. - Gençlerle etkili iletişim kurabilir.

<p>Aile refahı ve sosyal hizmet</p>	<p>Aile kavramı ve ailenin sınıflandırılması, bir sistem olarak aile, aile yapısındaki değişimler, ailenin rolleri ve fonksiyonları, aile yaşam döngüsü, aile içi iletişim, ailede gelişme – parçalanma ve dağılma, aile hukuku, aile politikaları, ailelere sunulan hizmetler, aile odaklı sosyal hizmet müdahalesi, aile odaklı sosyal hizmet müdahalesinde etik konular</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Aile, aile tipleri ve ailenin tarihsel süreçteki gelişimini açıklar. - Değişen aile yapılarına karşı farkındalık geliştirir. - Ailede yaşanan temel sorunları bilir. - Ailenin gereksinimlerini ve sorunlarını yerinde inceler ve değerlendirir. - Aile yaşam döngüsünü açıklar - Aile odaklı sosyal hizmet müdahalesini planlar ve uygular. - Ailelerle sosyal hizmet uygulamalarında etik sorumlulukları ve etik ikilemleri bilir. - Aile eğitim programı hazırlar. - Genel hatlarıyla aile hukuku ve politikalarını tanıır.
<p>Engelli refahı ve sosyal hizmet</p>	<p>Temel kavramlar: Engelli – sakat – yetersizlik – rehabilitasyon - özel eğitim, kuramsal yaklaşımlar: Tıbbi model - uzmanlık modeli - sosyal model - insan hakları yaklaşımı, engelli ortaya çıkmasına neden olan etmenler, engellilik türleri, gereksinimler ve sorunlar temelinde engelli hakları (ulusal ve uluslararası mevzuat), engellilere hizmet veren kurum ve kuruluşlar, engelliliğin birey, aile ve toplum üzerindeki etkileri, engellilerle sosyal hizmet uygulamaları</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Engellilik ile ilgili temel kavramları açıklar. - Engelliği açıklayan modelleri öğrenir. - Engellilik nedenlerini bilir. - Engellilik türlerini açıklar. - Engelli haklarını açıklar. - Engellilere yönelik uluslararası ve ulusal mevzuatı bilir. - Engellilere yönelik hizmet sunum sistemini bilir. - Engellilere yönelik eğitim veren kuruluşları bilir. - Engellilere yönelik sosyal hizmet müdahalesini gerçekleştirir. - Engellilerin haklarını savunur.
<p>Bağımlılık ve sosyal hizmet</p>	<p>Bağımlılık kavramı, bağımlılık kriterleri, bağımlılık türleri, bağımlı kişinin özellikleri, fiziksel ve ruhsal bağımlılık, bağımlılığın psiko-sosyal sonuçları, bağımlılıkta önleme- tedavi ve rehabilitasyon</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Bağımlı bireylerin davranışsal özelliklerini bilir. - Bağımlılık açısından riskli grupları erken tanılayabilir. - Bağımlılık açısından riskli gruplara gerekli yönlendirmeleri yapabilir. - Bağımlılıkla mücadele çalışmalarında rol alabilir. - Bağımlılığı olan bireye ve ailesine yönelik sosyal hizmet müdahalesini planlayabilir ve uygulayabilir.

Yaşlı refahı ve sosyal hizmet	Yaşlılık, yaşlılık dönemi psiko-sosyal gelişimsel özellikleri, yaşlılıkta psiko sosyal gereksinimler ve sorunlar, yaşlılarda mental bozukluklar (depresif, bilişsel bozukluklar, fobiler), yaşlı istismarı ve ihmali, aile içinde yaşlıların karşılaştıkları sorunlar, yaşlı ve ailesi ile çalışma, korunmaya ihtiyacı olan yaşlılar ve sosyal hizmet	<ul style="list-style-type: none"> - Yaşlılık döneminin özelliklerini bilir. - Yaşlılıkta psiko-sosyal, ekonomik sorun ve gereksinimleri açıklar. - Yaşlılarda mental sorunları bilir. - Yaşlılık döneminde ortaya çıkan hastalıkları bilir. - Yaşlı ve ailesi ile çalışmayı öğrenir. Yaşlı ihmal ve istismarı ile mücadele edebilir. - Yaşlılara yönelik sosyal hizmet müdahalesini gerçekleştirir.
Evde bakım ve sosyal hizmet	Evde bakım ile ilgili temel kavramlar: Bakıma muhtaçlık - bakımın sürekliliği - bakıma muhtaçlık riski, evde bakım hizmetleri (sağlık ve sosyal-destek hizmetleri), bakım sigortası, evde bakım mevzuatı, evde bakım yönetimi ve ekip üyeleri, evde hizmetlerinde sosyal hizmet uzmanlarının rol ve sorumlulukları	<ul style="list-style-type: none"> - Evde bakım ve ilgili kavramları açıklar. - Evde bakım türlerini bilir. - Evde sağlık hizmetlerinin adımlarını ve gerekliliklerini bilir. - Evde bakım hizmetlerinde sosyal hizmetin rol ve görevlerini açıklar. - Evde sunulan psiko-sosyal hizmetleri sunabilir. - Evde bakım hizmeti mevzuatı bilir.
Yoksulluk ve sosyal hizmet	Yoksulluk kavramı, yoksulluğun nedenleri, yoksulluk döngüsü, yoksulluktan etkilenen toplumsal kesimler, yoksullukla mücadele yaklaşımları, Türkiye’de yoksullara yönelik hizmet sunum sistemi ve sosyal yardım programları	<ul style="list-style-type: none"> - Yoksulluğun nedenlerini ve sonuçlarını öğrenir. - Yoksulluk döngüsünü açıklar. - Sosyal yardım sunum sistemini ve mevzuatını bilir. - Yoksullukla mücadelede sosyal yardım kaynaklarını açıklar. - Yoksullukla mücadelede sosyal hizmet uzmanının görev ve rollerini yerine getirebilir. - Sosyal yardımları organize edebilir ve etkilerini analiz edebilir.
Göç, sığınmacılık, mültecilik ve sosyal hizmet	Göç – sığınmacı – göçmen – mülteci - insan ticareti kavramları, bu müracaatçı gruplarının karşılaştıkları sorunlar (sosyal, duygusal, psikolojik, yasal, etik, ekonomik, çevresel, barınma, beslenme, giyim vb.), göç alanında sosyal	<ul style="list-style-type: none"> - Göç, sığınma, insan ticareti ve kaçakçılığı ve mültecilik kavramlarını açıklar. - Uluslararası ve ulusal düzeydeki göç mevzuatını genel hatlarıyla bilir. - Göçmen, sığınmacı, mülteci ve insan ticareti mağdurlarının karşılaştıkları güçlükleri bilir. - Göçmen, sığınmacı, mülteci ve insan ticareti mağdurların haklarını öğrenir.

	hizmet müdahalesi gibi konular incelenecektir.	- Bu gruplara yönelik sosyal hizmet müdahalesini planlar ve uygulayabilir.
Suç ve suçluluk, adli sistemler ve sosyal hizmet	Kriminoloji bilim dalı (suç bilim) kapsamında suç kavramı ve suç türleri, suçun nedenleri ve önlenmesi, suç kuram ve yaklaşımları; Türk adli sisteminin kuruluş ve işleyiş özellikleri; suçun önlenmesinde sosyal hizmet programları ve sosyal hizmet müdahaleleri; sosyal hizmet disiplininin bir alt uzmanlık dalı olarak "adli sosyal hizmet" in temel kavram ve uygulama esasları; adli sürecin her aşamasında (mahkeme öncesi, yargı ve infaz, tahliye sonrası) sosyal hizmet uygulamaları	Kriminoloji konuları hakkında bilgi ve anlayışa sahip olur. Türkiye'de adli sistemin örgütlenmesi, işleyişi ve özelliklerini öğrenir. Adli sistemin yargı aşamasında, özellikle çocuk mahkemeleri ve aile mahkemelerinde sosyal hizmetin işlevini yerine getirme bilgi becerisini edinmiş olur. Her yaş ve cinsiyetteki suça yönelmiş kişi ve gruplarla ilgili önleyici, ıslah edici ve geliştirici amaçlara yönelik sosyal hizmet müdahalelerini gerçekleştirebilecek bilgi, anlayış ve beceriye sahip olur. Tahliye sonrası uygulamalar çerçevesinde eski hükümlülerin "iyilik halini/refahını" sağlayıcı programlarda sosyal hizmet rol ve sorumluluklarını yerine getirebilecek bilgi ve becerilere sahip olur.
Çalışma yaşamı ve sosyal hizmet	İnsan yaşamında işin rolü ve önemi, çalışma yaşamının temel kavramları ve yaklaşımlar; endüstriyel sosyal hizmetin tanımı, endüstriyel alanda ve iş yaşamında sosyal hizmet modelleri ve sosyal hizmet uzmanının rol ve becerileri, endüstriyel kuruluşlarda ve sendikalarda sosyal hizmet programları ve uygulamaları, iş sağlığı ve güvenliğinin geliştirilmesinde sosyal hizmet uzmanının rolü, iş kaybı ve işsizlik sorununa ilişkin sosyal hizmet yaklaşım ve uygulamaları, sosyal hizmet becerilerinin insan kaynakları yönetiminde uygulanması.	- İş yaşamı ile ilgili belirli etkenlerin bireylerin, ailelerin ve işçi statüsündeki bireylerin biopsiko-sosyal işlevleri üzerindeki etkilerini kavramlaştırıp profesyonel içerikte yorumlar; - Endüstriyel ortamlar ile diğer işyerlerinde sosyal hizmet yöntem ve tekniklerini başarıyla uygulayabilme yeterliliğini elde eder.

8. ÖĞRETİM YÖNTEM ve TEKNİKLERİ

Sosyal hizmet mesleği doğası gereği dinamik bir öğrenim sürecini gerekli kılmaktadır. Sosyal hizmet eğitiminde belirlenen amaç ve hedeflere ulaşabilmenin yanı sıra öğrencilerin gelişimleri açısından da eğitim programı süresince bilgiyi edinme, kullanma ve yorumlama becerisi mutlaka kazandırılmalıdır. Öğrencinin bilgi edinme kullanma ve yorumlama becerisi sadece sınıf ortamında değil, sınıf dışındaki uygulamalarda da kazandırılmaya ve pekiştirilmeye çalışılır. Kuramsal kazanımların pratik uygulamalara aktarılması daha öncede ifade edildiği gibi son derece önemlidir. Öğrencinin Türkiye'deki sosyal hizmetler alanındaki değişimi takip edebilmesi için ders dışında çalışmalar, araştırmalar gibi faaliyetlere yönlendirilmesi zorunludur. Eğitimde "öğrenci odaklı yaklaşım" benimsendiği için öğrencinin derslere etkin katılımını sağlayacak uygulamalara (örneğin; sunumlar, araştırmalara, makale incelemeleri, toplumsal sorumluluk projeleri, alan ve kurum incelemeleri vb.) öncelik verilmelidir.

Kuşkusuz sosyal hizmet eğitiminin başarıya ulaşması öğrenme ve öğretme modellerinin seçimine bağlıdır. Öğretim yöntem ve tekniklerinin belirlenmesi öğrencilerin bilgi, beceri tutuma yönelik yeterli kazanmalarında gerekli bir adımdır. Sosyal hizmet programında ders içi ve ders dışı ortamlarda uygulanması öngörülen bilişsel (zihinsel), duyuşsal (tutum, değer) ve davranışsal öğretim yöntem ve teknikleri aşağıda Tablo 4'de yer almaktadır.

Tablo 4. Sosyal Hizmet Eğitim ve Öğretiminde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Öğrenme Alanları	Yöntemler	Teknikler
Bilişsel (Zihinsel)	Anlatım yöntemi Tartışma yöntemi Vaka tartışması yöntemi Problem çözme yöntemi Bireysel çalışma yöntemi Proje tabanlı öğrenme yöntemi	Soru-cevap Beyin fırtınası Gözlem Kavram haritası Ödev Programlı öğretim Bilgisayar destekli öğrenme Genogram Örnek olay, senaryo
Duyuşsal (Tutum, Değer)	Anlatım yöntemi Tartışma yöntemi Problem çözme yöntemi Yaratıcı çalışma yöntemi Bireysel çalışma yöntemi Proje tabanlı öğrenme yöntemi Mentörlük	Simülasyon Oyun Rol oynama Drama Gözlem Gösteri Görüşme Yansıtıcı düşünme Bilgisayar destekli öğrenme

Tablo 4. Sosyal Hizmet Eğitim ve Öğretiminde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikleri (devam)

Davranışsal	Tartışma yöntemi	Gösteri
	Vaka tartışması yöntemi	Gösterip yaptırma
	Gösterip yaptırma yöntemi	Simülasyon
	Problem çözme yöntemi	Kavram haritası
	Yaratıcı çalışma yöntemi	Klinik uygulama
	Bireysel çalışma yöntemi	Terapötik iletişim
	Proje tabanlı öğrenme yöntemi	Problem çözme ve karar verme
		Proje çalışması
		Gözlem
		Psikodrama ve sosyodrama

Her kurum bu modellerin kullanımına; öğrencilerin özeliği, öğrenme konusu, uygulama konusu gibi eğitimi etkileyen önemli bileşenleri dikkate alarak karar verebilir. Eğitimde öğrencinin aktif katılımını ve bütünsel gelişimini sağlayan yöntemler öncelikli olmalıdır. Bölümde sosyal hizmetin becerileri ve değerleri kazandırmaya yönelik uygulamalar için öğrenme ortamına ilişkin fiziki alt yapı (bireysel, aile ve grup görüşme odaları, psikodrama odaları vb.), Ulusal Sosyal Hizmet Eğitim – Öğretim Standartları ile uyumlu olmalıdır.

9. ÖLÇME ve DEĞERLENDİRME

Ölçme ve değerlendirmenin temel amacı, öğrencilerin bilgi, beceri ve tutuma yönelik kendilerinden beklenen yeterlik düzeylerini kazanıp kazanmadıklarının sınanmasıdır. Bu bağlamda değerlendirmenin, eğitim programının tüm hedeflerini kapsamı, bu hedefler doğrultusunda oluşturulan program içeriğinin değerlendirme etkinliklerinde yeterince temsil edilmesi, her alan ve düzeyden öğrenmenin objektif olarak sınanması önemlidir.

Sosyal hizmet eğitiminde öğrenme, ölçme ve değerlendirme yöntemleri, sınıf içi ve alan uygulama etkinliklerinin birlikteliğine dayanan kendine özgü yapısı olan sistematik bir çerçevede uygulanır. Sosyal hizmet eğitiminde öğrencilerin sosyal hizmetin bilgi, beceri ve değerleriyle titizlikle hazırlanan, özgürleştirici-güçlendirici-geliştirici derslerin de yer aldığı bir program aracılığı ile bilgide, alan uygulamalarında, mesleki değer ve davranışlarda yeterlik kazanmaları hedeflenir. Dolayısıyla sosyal hizmet eğitiminin sınıf içi ve uygulama alanlarına ilişkin etkinliklerde bilginin, alan uygulamalarının ve mesleki değer ve ilkelerin her biri için aşağıda Tablo 5’de belirtilen öğrenme yöntemlerinden uygun olanların seçilmesi ve bunların birbirlerini destekleyecek bir biçimde bütünsel olarak uygulanması beklenir.

Tablo 5. Sosyal Hizmet Eğitim ve Öğretiminde Ölçme Yöntem ve Teknikleri

Yeterlik / Eğitim Alanları	Ölçme Yöntem ve Teknikleri
Bilgiye yönelik eğitim	<ul style="list-style-type: none">✓ Yazılı sınavlar:<ul style="list-style-type: none">- Analitik – klasik sınav- Çoktan seçmeli, kısa cevaplı, boşluk doldurmalı, doğru yanlış, yoruma dayalı, açık uçlu ve eşleştirme sorularından oluşan sınavlar- Senaryoya/Vakaya dayalı çoktan seçmeli ve yazılı sınavlar✓ Sözlü sınavlar✓ Küçük gruplarla yürütülen vaka / probleme dayalı etkileşimli öğrenme etkinlikleri için bireysel ve grup değerlendirmeleri✓ Akran değerlendirmesi
Alan uygulamalarına yönelik eğitim	<ul style="list-style-type: none">✓ Planlı değişim süreci uygulamalarına (birey ve aile odaklı müdahaleler) yönelik değerlendirme✓ Projeye dayalı değerlendirme✓ Araştırmaya dayalı değerlendirme✓ Süpervizyon odaklı değerlendirme✓ Kurum ve ev ziyaretlerine yönelik değerlendirme✓ Sosyal hizmet uygulama ortamlarına yönelik değerlendirme
Mesleki değer ve davranışa yönelik eğitim	<ul style="list-style-type: none">✓ Sosyal hizmet değer ve etik ilkeleri konu edinen vaka odaklı ödev ve performans değerlendirme✓ Sosyal hizmet uygulama ortamlarındaki tutum ve davranışlara yönelik değerlendirme✓ Genel değerlendirme: alan uygulamasına katılım, görünüş, sorumluluk, saygı, iletişim, çaba, dikkat vb.

Ölçme-değerlendirme yöntemleri kullanılırken kontrol listeleri, derecelendirme ölçekleri, tutum ölçekleri vb. araç-gereçlerden yararlanılması önemlidir.

10. SOSYAL HİZMET EĞİTİM PROGRAMI DEĞERLENDİRME SÜREÇLERİ

Sosyal hizmet programlarının kalite güvence sistemine ve akreditasyon standartlarına bütünleşik olabilmesi yönetsel olarak tüm faaliyetlerde etkinliğin ve yeterliğin sağlanması ile mümkündür. Akreditasyon standartları bir sosyal hizmet programının kabul edilebilir düzeyde olduğuna karar verilebilmesi için hangi öğelerin programda sunulması gerektiğinin çerçevesini belirler. Ancak bu durum sosyal hizmet eğitim/öğretim faaliyetinde bulunan bir sosyal hizmet programı için farklı uygunluk ölçütlerinin geliştirilemeyeceği anlamına gelmez. Her bir sosyal hizmet bölümü akreditasyon sürecini kendi yürütebilir; ancak belirlenecek olan akreditasyon standartlarının kabul edilebilir düzeyde olması gerekir.

Bir sosyal hizmet programının eğitim/öğretiminin nitelikli olabilmesi her şeyden önce sosyal hizmet mesleğine ihtiyaç duyan müracaatçı sisteminin farklılaşan ihtiyaçlarını karşılaması ile sağlanabilir. Türkiye'nin değişen toplumsal yapısı içinde var olan ve yeni oluşan sorun alanlarının ve ihtiyaçların belirlenmesine ilişkin çalışmalar yapılarak, bu sorunlara ve gereksinimlere yönelik iyileştirici, geliştirici ve yenilikçi uygulamaların neler olabileceğine yönelik görüşler üretilerek eğitim müfredatı içerisinde bu bilgilere yer verilmelidir. Bu bilginin, çağdaş, sürekli yenilenen ve değişime açık olması ile mümkündür. Dolayısıyla sosyal hizmet eğitim bileşenlerinin ve hedeflere ulaşmada kullandığı yöntemlerin sürekli iyileştirme yaklaşımı çerçevesinde belirli aralıklarla gözden geçirildiği bir değerlendirmeye tabi tutulması ülkemizdeki sosyal hizmet eğitim programları için önem arz etmektedir. Sosyal hizmet programlarının gelişimi ulusal sosyal hizmet eğitim standartlarına uyum süreci ile mümkündür.

11. SOSYAL HİZMET ULUSAL ÇEKİRDEK EĞİTİM PROGRAMINI KİMLER, NEREDE, NASIL KULLANABİLİR?

SHUÇEP 2020'nin ilgili kesimler tarafından farklı amaçlarla kullanılması hedeflenmektedir. Sosyal hizmet lisans eğitimi, temelde öğrencilerin yetiştirilmesini amaçlayan, bu süreçte; öğrencilerin, sosyal hizmet bölümlerinin, üniversitelerin öğretim elemanlarının, sosyal hizmetler alanında görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının, sosyal hizmet alanında faaliyet gösteren meslek örgütlerinin, eğitim planlaması ve yönetimi ile ilgili faaliyet gösteren kurumların yer aldığı geniş bir yapıyı içinde barındırmaktadır. Bu yapı içerisindeki kesimler kendi hedefleri doğrultusunda Sosyal Hizmet Ulusal Çekirdek Eğitim Programı'ndan yararlanabileceklerdir.

Öğrenciler:

1. Sosyal hizmet eğitiminin içeriğini tanıma ve eğitim süreci hakkında bilgi edinme,
2. Eğitim içeriğine göre sahip olması gereken yeterlilikler doğrultusunda çalışma planları oluşturma,
3. Hedeflenen kazanımlar, beceriler ve yeterlilikler konusunda kişisel değerlendirmelerini ve kariyer planlarını yapma,
4. Program doğrultusunda ders içeriklerine ve sınavlara yönelik hazırlık yapma ve çalışmalarını planlama,
5. Mesleki gereklilikleri öğrenerek gelecekte yapacağı mesleğe dair bilgi ve becerilerini geliştirme,
6. Gelecek hedeflerini belirleme, mezuniyet sonrası ve lisansüstü öğrenime dair planlamalar yapma.

Öğretim Elemanları:

1. Sosyal hizmet eğitimi alanındaki yeterliklere, eğitimin içeriğine, öğretim yöntem ve tekniklerine sistematik biçimde bakma,
2. Ders içerikleri ve öğretim planları hazırlarken destek alma,
3. Mesleki yeterliklere uygun eğitim-öğretim programı (müfredat) geliştirme,
4. Sınav soruları ve içeriği belirleme,
5. Ders sonu değerlendirmeler yapma,

6. Mesleki standartlar geliştirmeye katkı verme,
7. Eğitim amaçlarını ve içeriğini öğrencilere aktarıırken kolaylık sağlama.

Sosyal Hizmet Bölümleri:

1. Sosyal hizmet bölümlerinin kuruluşunda standartları sağlama,
2. Mevcut eğitim programlarının standartlara uygun olarak iyileştirilmesini sağlama,
3. Program yeterliklerinin yazılması, eğitim içeriğini planlama,
4. Ders içeriklerini planlama,
5. Öğretim elemanlarının kadro ve standartları ile ğrenci kontenjanlarını düzenleme,
6. ğrenme-ğretme sürecini planlama,
7. Eğitim sürecinin, ders çıktılarının ve program yeterliklerinin değerlendirilmesi,
8. Öğretim elemanlarının gelişimine yönelik değerlendirmeler yapma, mesleki gelişimi sağlayacak programlar oluşturma,
9. Bölüm düzeyinde stratejik planlama süreçleri geliştirme,
10. Bölümün sahip olduğu eğitim alt yapısının geliştirilmesi (ğretim elemanı, fiziki imknlar, bilimsel alt yapı vb.).

Sosyal Hizmetler Alanında Faaliyet Gösteren Meslek rgtleri ve Sivil Toplum Kuruluşları:

1. Programda yer alan yeterlilikler doğrultusunda kendi faaliyetlerini düzenleme,
2. Meslek mensuplarının gelişimine yönelik düzenleyecekleri eğitim programları, mesleki / bilimsel faaliyetler gibi konularda standartları ve içeriği planlama,
3. Mezuniyet sonrası eğitim, uzmanlaşma, özel alanlarda ihtisaslaşma konularında katkı sağlama,
4. Alana yönelik standartları kullanma, akreditasyon ve değerlendirme süreçlerine katkı verme,
5. Sosyal hizmetler alanının temsilcileri arasında yer alan kuruluşlar olarak alanı temsil etme yeterliliklerinin gelişimi,
6. Sosyal hizmet eğitimi veren kurumlar ile daha iyi iletişim ve ortak bakış açısına sahip olma.

Sosyal Hizmetler Alanında Görev Yapan Sosyal Hizmet Uzmanları:

1. Mesleki yeterlilikleri ve gerekli becerileri bilerek kişisel değerlendirme yapma,
2. Sosyal hizmet eğitimindeki yenilikleri takip ederek kendini geliştirme,
3. Mesleğini diğer çalışanlara veya diğer meslek gruplarına açıklayabilme ve ifade edebilme,
4. Sektörün ve toplumun kendisinden beklentilerini ğrenme,
5. Mezuniyeti sonrası alandaki yenilikleri görme ve bilgisini gncelleyebilme.

Sosyal Hizmetler Alanında Faaliyet Gösteren Kurum ve Kuruluşlar:

1. Sosyal hizmetler alanındaki standartları kurumlara aktarabilme,
2. Sosyal hizmet kurumlarındaki sosyal hizmet uzmanlarının yeterliliklerini ve becerileri öğrenerek yüksek verimli çalışmaları için düzenlemeler yapma,
3. Sosyal hizmet mesleğine yönelik beklentilerini ve hedeflerini belirleme,
4. Sosyal hizmet istihdamına yönelik planlama.

Yüksek ğretim Kurulu (YK):

1. Sosyal hizmet lisans eğitimine yönelik ulusal düzeylerde planlama yapma,

2. Eğitim süreçlerinin değerlendirilmesi ve düzenlenmesi,
3. Eğitim süreçlerinin iyileştirilmesi,
4. Sosyal hizmet eğitime yönelik politikaların oluşturulması,
5. Yeni sosyal hizmet programlarının açılmasında standartların belirlenmesi,
6. Mevcut sosyal hizmet bölümlerinin yeniden yapılandırılması,
7. Sosyal hizmet bölümlerine yönelik öğretim elemanlarının standartlarının belirlenmesi ve kadro planlaması,
8. Öğrenci kontenjanlarının belirlenmesi,
9. Sosyal hizmet eğitimi veren kurumların denetimi.

Toplum:

1. Sosyal hizmet mesleğini ve sosyal hizmetler alanını tanıma,
2. Sosyal hizmet mesleğini değerlendirme ve tercih etme konusunda bilgi edinme,
3. Sosyal hizmet kurumlarında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının görevlerini bilme ve böylece onlardan daha nitelikli hizmet alma.

KAYNAKÇA

- Alptekin, K. (2016). *Başlangıçtan bugüne ve yarına Türkiye’de sosyal hizmet eğitimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- Alptekin, K., Topuz, S. ve Zengin, O. (2014). Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminde mevcut durum: tespitler, analizler ve öneriler. E. Atamtürk ve E. Yaman (yayına hazırlayanlar). (İçinde) *Sosyal hizmet sempozyumu 2013: Türkiye’de çocuğun refahı ve korunması: kapsayıcı bir yaklaşım arayışı*, ss.353-366. Sempozyum Bildirileri (elektronik basım). Kocaeli.
- Bologna Uyum Süreci (2018)*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Uluslararası İlişkiler Dairesi Başkanlığı. Erişim: 19.05.2018, <http://www.yok.gov.tr/ar/web/uluslararasi-iliskiler/bologna-sureci>
- Educational Policy and Accreditation Standards for Baccalaureate and Master’s Social Work Programs (2015)*. Sosyal Hizmet Eğitimi Konseyi (Council on Social Work Education - CSWE) tarafından hazırlanan rapor. Erişim: 22.05.2018, https://www.cswe.org/getattachment/Accreditation/Accreditation-Process/2015-EPAS/2015EPAS_Web_FINAL.pdf.aspx
- Duyan, V. (2012). *Sosyal hizmet: Temelleri, yaklaşımları, müdahale yöntemleri*. Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi, Yayın No: 020.
- Global Standards for the Education and Training of the Social Work Profession (2004)*. Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (International Federation of Social Workers - IFSW) ile Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği (International Association of Schools of Social Work - IASSW) tarafından ortaklaşa hazırlanan rapor. Erişim: 15.05.2018, <https://www.iassw-aiets.org/global-standards-for-social-work-education-and-training/>
- Hemşirelik Ulusal Çekirdek Eğitim Programı 2014 (HUÇEP, 2014). Erişim: 04.04.2018, https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Ulusal-cekirdek-egitimi-programlari/hemshirelik_cekirdek_egitim_programi.pdf
- Kut, S. (1988). *Sosyal hizmet mesleği nitelikleri, temel unsurları, müdahale yöntemleri*. Ankara.
- Sağlık Yönetimi Ulusal Çekirdek Eğitim Programı 2017 (SAYÇEP 2017)*. Erişim: 04.04.2018, https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Ulusal-cekirdek-egitimi-programlari/saglik_yonetimi.pdf
- Sosyal Hizmet Bölümleri İçin Anabilim Dalı Yapılanması Öneri Raporu (2017)*. Ankara: Sosyal Hizmet Okulları Derneği. Erişim: 20.04.2018, <https://sosyal-hizmetokullari.org/etkinlikler.html>
- Sosyal Hizmet Çekirdek Eğitim Programı Çalıştayı Sonuç Raporu (2018)*. Ankara: Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü.
- Sosyal Hizmet Eğitiminde İhtiyaçlar, Sorunlar ve Öneriler Çalıştayı Sonuç Raporu (2009)*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü.
- Sosyal hizmet eğitiminde yeniden yapılanma (2002)*. K. Karataş ve S. İl (yayına hazırlayanlar). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayın No:012
- Sosyal Hizmet Eğitiminde Yeniden Yapılanma: Program Geliştirme Çalıştayı Sonuç Raporu (2011)*. Akçakoca: Düzce Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü.
- Sosyal Hizmet Eğitiminde Ulusal Standartların Geliştirilmesi Çalıştayı Sonuç Raporu (2012)*. Uşak: Uşak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü.
- Thompson, N. (2009). *Understanding social work: preparing for practice*. 3rd edition. New York: Palgrave Macmillan Press.
- Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) Temel Alan Yeterlilikleri (Sosyal Hizmetler Temel Alan Kodu: 76) (2011)*. Erişim: 19.05.2018, <http://www.yok.gov.tr/documents/10348274/11114827/76.pdf/beb5e341-ca0d-40ea-b492-85d797f38747>

Türkiye'de Sosyal Hizmet Eğitiminde Ulusal Standartların Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesi Çalıştayı Sonuç Raporu (2017). İstanbul: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü.

Ulusal Sosyal Hizmet Eğitim-Öğretim Standartları (Lisans Düzeyi) Raporu. (2018). Ankara: Sosyal Hizmet Okulları Derneği. Erişim: 20.04.2018, <https://sosyalhizmetokullari.org/etkinlikler.html>

Ulusal Sosyal Hizmet Meslek Standardı Taslak Raporu (2014). Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği.

2018 Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu. ÖSYM (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi) Ankara. Erişim: 19.09.2018, <https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2018/YKS/KONTKILAVUZ06082018.pdf>

Yiğit, T; 2018. Rethinking social work undergraduate education through knowledge-skill-value-basis of social work, *Turkish Journal of Applied Socia Work*, 1(1), 87-98.